

DOI No: <http://dx.doi.org/10.14225/Joh1132>

Geliş Tarihi: 14.10.2017

Kabul Tarihi: 23.12.2017

DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİ'NDE TBMM'DEKİ KADIN MİLLETVEKİLLERİ VE MECLİSTEKİ FAALİYETLERİ (1950-1960)

Filiz ÇOLAK*

Öz

1923'den 1946'ya kadar CHP'nden oluşan TBMM, bu tarihten günümüze kadar, arada kısa duraklamalarla birlikte, demokratik rejimin temel özelliği olan çok partili yapıya kavuşmuştur. Bu geçiş döneminde kurulan ve Türk siyasi tarihinin sonraki yıllarını da etkileyen en önemli siyasi parti hiç şüphesiz ki Demokrat Parti(DP) olmuştur. 7 Ocak 1946'da Celal Bayar başkanlığında kurulan Demokrat Parti hızla gelişmiş ve 14 Mayıs 1950 seçimlerinde CHP'nin 27 yıllık iktidarına son vermiş ve sonraki on yıl ülkenin yönetimini elinde tutmuştur. Büyük bir halk desteği ile iktidara gelen ancak bu desteği sonraki yıllarda devam ettiremeyen bu siyasi partinin sonunu bir askeri müdahale, 27 Mayıs, getirmiş ve ardından askeri yönetim tarafından DP kapatılmıştır.

DP'nin on yıllık iktidarı döneminde TBMM'ye giren kadın milletvekili sayısı pek iç açıcı değildir; 1950-1954 arasında 3, 1954-1957 arasında 4 ve 1957-1960 arasında ise 8 olmak üzere toplam 15, tekrar seçilenleri (Nazlı Tıbar 3 dönem ve Nuriye Pınar 2 dönem) çıkardığımızda toplam 12 kadın milletvekili parlamentoda görev almıştır. Bu 12 kadın milletvekilinden 9 tanesi DP'ye, 1'i CHP'ye, 1950 seçimlerinde DP ve CHP listesinden meclise giren ancak daha sonra bağımsız olan 2 kadın parlamenter mensuptur(Halide Edip Adıvar, Tezer Taşkıran).

Bu incelemenin konusu DP'nin iktidar döneminde TBMM'de bulunan 12 kadın milletvekili ve Meclisteki faaliyetleri oluşturmaktadır. Çalışmanın ana kaynağını TBMM Zabıt Cerideleri ve konu ile ilgili TBMM yayınları oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *DP, TBMM, Kadın, Milletvekili, Siyaset.*

* Doç. Dr., Uşak Üniversitesi Tarih Bölümü.

Women's Nationalists In The Democrat Party Period and Partner Activities (1950-1960)

Abstract

From 1923 Until 1946, the CHP formed a multi-party structure, which was the main feature of the democratic regime, together with short intermittent pauses until this day. The most important political party established during this transition period and also affecting the later years of Turkish political history has undoubtedly been the Democratic Party. The Democratic Party, founded on 7 January 1946 under the chairmanship of Celal Bayar, developed rapidly and ended the CHP's 27-year rule in the May 14, 1950 elections and retained the rule of the next decade. A political intervention, which came to power with a large public support but could not continue this support in the following years, brought a military intervention, May 27, and then the DP was shut down by the military administration.

The number of female parliamentarians who entered the Grand National Assembly during the ten-year period of the DP is not very welcoming; Between 1950-1954 3, between 1954-1957 4 and between 1957-1960 a total of 15, re-elections (Nazlı Tıbar 3 periods and Nuriye Pınar 2 periods), a total of 12 women deputies took part in parliament. Of these 12 women members, 9 were DP, 1 was CHP, 2 women parliamentary members (Halide Edip Adıvar, Tezer Taşkiran) who entered the parliament from the list of DP and CHP in the 1950 elections, but were later independent. The subject of this examination is the activities of the 12 women's deputies and Parliament in the Turkish Grand National Assembly during the power period of the DP.

The main source of the work is the publications of the Grand National Assembly of Turkey (TBMM) and related TBMM publications.

Keywords: *DP, Parliament, Female, Deputy, Political.*

GİRİŞ: TÜRKİYE'DE KADIN VE SİYASET

Dünya nüfusunun yaklaşık olarak yarısını kadınlar oluşturmasına rağmen dünya siyasetinde temsil oranı nüfus oranına tezat bir şekilde gelişim göstermiştir. Dünya kadınlarının parlamentolarda ve kurulan hükümetlerde yer alma oranı zaman içerisinde göreceli olarak artmış ise de hala düşük seviyede seyretmektedir.

Kadınlara seçilme hakkı ilk olarak 1788'de ABD'de verilmiştir. Ardından 1893'de Yeni Zelanda'da seçme hakkını¹ takiben Avrupa'da ise

¹ Kadın Parlamenterler, Hazırlayan: Yüksel Binici, Demokrat Parti AR-GE Başkanlığı, Ankara, 2009, sy.1

Demokrat Parti Döneminde TBMM'deki Kadın Milletvekilleri ve Meclisteki
Faaliyetleri (1950-1960)

seçme ve seçilme hakkını/genel ve eşit oy hakkını ilk tanıyan ülke Finlandiya olmuştur. 1907'de 200 üyeli Finlandiya Parlamentosu'na 19 kadın girmiştir. Finlandiya'yı Norveç (1907 seçilme, 1913 seçme), Danimarka ve İzlanda (1915), Kanada ve Hollanda (1917), Almanya, Avusturya, Estonya, Gürcistan, Macaristan, İngiltere, Polonya, Rusya (1918), Belçika, İsveç (1919) takip etmiştir².

Türkiye'de kadınların seçme ve seçilme hakkı 3 aşamada gerçekleşmiştir; İlk olarak 1930'da çıkarılan Belediye Kanunu ile belediye seçimlerinde seçme ve seçilme hakkını takiben 26 Ekim 1933'de Köy Kanunu'nda değişiklik yapılarak köylerde muhtar olma ve ihtiyar meclisine seçilme hakkı ve son olarak 5 Aralık 1934'de kabul edilen bir yasa ile Türk kadınına milletvekili seçme ve seçilme hakkı tanınmıştır³. Aynı yasa ile seçmen yaşı 18'den 22'ye çıkartılmış, 40.000 kişiye bir mebus seçilebilmesi esası da getirilmiştir⁴.

Bu düzenlemenin ardından kadınlar ilk defa 8 Şubat 1935'de gerçekleşen genel seçimlere katılmışlardır. Seçim sonuçlarına göre, Meclis'e 17 kadın milletvekili girmiştir. 1936'da boşalan milletvekillikleri için yapılan ara seçimde Hatice Özgener Çankırı'dan milletvekili seçilmiş olup, böylece V.Dönem TBMM'de(1935-1939) 18 kadın milletvekili yer almıştır. Kadın milletvekillerinin Meclisteki temsil oranı % 4.5'dir (381 Erkek, 18 Kadın)⁵.

1939 ve 1943 seçimlerinde 16'şar kadın Parlamento'ya girme hakkı elde etmesine karşılık 1946'da bu rakam 9'a düşmüştür. Çünkü 1946'da tek dereceli seçimlerin uygulanması, kadınlar aleyhine bir rekabet alanı oluşturmuştur⁶. Bu dönemi izleyen yıllarda kadın parlamenterlerin sayısında önemli bir artış olmamıştır⁷. Hatta tek partili dönemde mecliste kadınların oranının daha yüksek olduğu, çok partili dönemde ise en aza indiğini belirtmek gerekmektedir. 14 Mayıs 1950 seçimlerinde 472 milletvekilinin

² Türk Parlamento Tarihinde Kadın Parlamenterler 1935-2009, Hazırlayan: Semra Gökçimen, Ankara, 2009, sy.1

³ Türk Parlamento Tarihinde Kadın Parlamenterler, sy.16

⁴ Milletvekili Genel Seçimleri, 1923-2011, TÜİK, Ankara, 2012, sy.X

⁵ Bu konuda ayrıntılı bir çalışma için bakınız: Sibel Duroğlu, Türkiye'de İlk Kadın Milletvekilleri, AÜ, SBE, T.Cumhuriyeti Tarihi Anabilim dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2007

⁶ Ayşegül Yaraman, Bir Demokrasi Tartışması, Türkiye'de Kadınların Siyasal Temsili (1935-1999), İstanbul, 1999, sy.55.

⁷ Ayşegül Yaraman, age, s.55

sadece 3'ü (% 0.6), 2 Mayıs 1954 seçimlerinde 535 milletvekilinin 4'ü (%0.7) ve 27 Ekim 1957 seçimlerinde 587 milletvekilinin sadece 8'i (%1.3) kadın milletvekilidir (Bakınız Tablo-I)⁸.

TABLO-I
TBMM'DEKİ KADIN MİLLETVEKİLİ SAYISI VE TOPLAM
İÇERİSİNDEKİ ORANI (1935-1960)

DÖNEM	YILLAR	TOPLAM MİLLETVEKİLİ SAYISI	KADIN MİLLETVEKİLİ SAYISI	ORAN %
V. Dönem	1935-1939	399	18	4.5
VI. Dönem	1939-1943	429	16	3.7
VII. Dönem	1943-1946	455	16	3.5
VIII. Dönem	1946-1950	465	9	1.9
IX. Dönem	1950-1954	487	3	0.6
X.Dönem	1954-1957	541	4	0.7
XI. Dönem	1957-1960	610	8	1.3

Kaynak: Milletvekili Genel Seçimleri, 1923-2011, TÜİK, Ankara, 2012, sy. 5.

DEMOKRAT PARTİ'NİN İKTİDAR DÖNEMİ'NDEKİ SEÇİMLER VE TBMM'YE GİREN KADIN VEKİLLER

Demokrat Parti(DP)'nin 10 yıllık iktidarını başlatan 14 Mayıs 1950 seçimleridir. Ardından normal süresinde yapılan 2 Mayıs 1954 seçimleri ve erken genel seçim olan 27 Ekim 1957 seçimleri gelmiştir. Bu seçimlerde oluşan Parlamento görünümü ve kadın milletvekili sayıları şöyledir:

⁸ Türk Parlamento Tarihinde Kadın Parlamenterler, sy.19

Demokrat Parti Döneminde TBMM'deki Kadın Milletvekilleri ve Meclisteki Faaliyetleri (1950-1960)

1. 14 Mayıs 1950 Seçimleri:

DP'yi iktidara taşıyan seçimler 14 Mayıs 1950 tarihinde yapılmıştır. Siyasi tarih literatürüne, 1946'daki "Hileli Seçim"e bir nazire olarak "Beyaz İhtilal" adıyla girmiş olan bu seçimler Türkiye'de "Gizli Oy, Açık Tasnif" prensibine göre yapılan ilk genel seçim olma özelliğini göstermektedir. Ancak 1950 seçiminin en önemli özelliği, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucu partisi olan CHP'nin 27 yıllık kesintisiz iktidarına, demokrasilerde olması gerektiği gibi, "seçim yoluyla" son verilmesini sağlamış olmasıdır⁹.

14 Mayıs 1950 Pazar günü saat 8.00'de başlayıp saat 17.00'de sona eren genel seçimde 8.905.743 seçmenden 7.953.055'i sandıklara giderek oy kullanmıştır. Seçime katılma % 89.3 oranında¹⁰ gerçekleşmiş olup bu seçimlerde Parlamenteoya giren partilerin milletvekili dağılımı ise; DP 416, CHP 69, MP 1, Bağımsız 9'dur¹¹. 1950 seçimlerinde TBMM'ye 3 kadın milletvekili girmiştir. Bunlar:

Nazlı Tıbar: 233.065 oyla DP İstanbul milletvekili olarak parlamenteoya girmiş olup sicil numarası 1715'dir. 22 Mayıs 1950'de TBMM'ye gelmiş olup milletvekili seçim tutanağı 5 Haziran 1950'de onaylanmıştır¹².

Halide Edip Adıvar: 189.730 oyla DP'nin İzmir listesinden bağımsız olarak parlamenteoya girmiştir. Sicil numarası 1720'dir. Seçim tutanağını 17 Mayıs 1950'de alıp, 22 Mayıs 1950'de Meclise gelmiştir. Tutanağı 5 Haziran 1950'de onaylanmıştır¹³.

Tezer Taşkıran: 83 411 oyla üçüncü kez CHP Kars milletvekili olarak seçilmiştir. Sicil numarası 1242'dir. 22 Mayıs 1950'de Meclise gelmiş, seçim tutanağı 4 Aralık 1950'de onaylanmıştır¹⁴. Ancak 30 Aralık 1950 tarihinde CHP'den istifa ederek Bağımsız kalmıştır¹⁵.

⁹ 14 Mayıs 1950 seçimleri ile ilgili ayrıntılı bilgi için bakınız: Filiz Çolak "Türk Siyasi Tarihinde Beyaz İhtilal:14 Mayıs 1950 Genel Seçimleri(İzmir Örneği)", Türk İslam Medeniyeti Akademik Araştırmalar Dergisi, sayı:6, Konya, 2008, s.95-108

¹⁰ Milletvekili Genel Seçimleri, 1923-2011, sy.5

¹¹ Kazım Öztürk, Türk Parlamento Tarihi, IX.Dönem(1950-1954), c:I, Ankara, 1999, sy.8

¹² Kazım Öztürk, age, c:VII, sy.441

¹³ Kazım Öztürk, age, c:VII, sy.556

¹⁴ Kazım Öztürk, age, c:VII, sy.612

¹⁵ Türk Parlamento Tarihinde Kadın Parlamenteler 1935-2009, sy.370

2. 2 Mayıs 1954 Seçimleri:

1954 seçimleri DP'nin ilk kez iktidar partisi, CHP'nin de ilk kez muhalefet partisi olarak katıldığı seçimlerdir. Seçmenler ilk defa iktidardayken icraatlarını gördükleri iki parti arasında bir seçim yapma durumundadır. Seçim propagandalarında DP dört yıllık iktidarı döneminde yapmış olduklarını anlatırken milli irade kavramını ön plana çıkartmıştır. Genel Seçimler 2 Mayıs 1954 Pazar günü yapılmış ve dört parti katılmıştır. DP ve CHP 64 vilayetin hepsinde, CMP 40 ilde, 16 Mayıs 1952'de kurulmuş olan ve ilk kez bir genel seçime katılan Türkiye Köylü Partisi (TKP) ise 19 ilde aday göstermiştir¹⁶.

Türkiye'deki 10.262.063 kayıtlı seçmenden 9.095.617'si oy kullanmış ve katılım oranı % 88.6 gibi yüksek bir oranda gerçekleşmiştir¹⁷. Seçimlerde liste usulü çoğunluk sistemi kullanılmıştır. DP 1950 seçimlerine göre oylarını artırmış, CHP ise % 5 oranında oy kaybetmiştir. Meclise giren siyasi partilerden DP oyların % 56,61'ini, CHP % 34,78'ini, CMP % 4,9'unu almıştır. Uygulanan seçim sistemi nedeniyle DP oyların % 57,6'sını almasına karşın Meclisin % 92.98 gibi kahir çoğunluğunu kazanmıştır¹⁸. Bu sonuçlarla DP 503, CHP 31, CMP 5 ve Bağımsızlar 2 milletvekili ile parlamentoda temsil edilmiştir¹⁹. 1954 seçimlerinde TBMM'ye 4 kadın milletvekili girebilmiştir. Bunlar:

Nazlı Tılabar: 337.444 oy alarak yeniden İstanbul DP milletvekili olarak X.Dönem TBMM'ye girmeye hak kazanmıştır. Sicil numarası 1715'dir. Seçim tutanağını 5 Mayıs 1954'te almış, 14 Mayıs 1954'te Meclis'e katılmıştır²⁰.

Aliye Timuçin Coşkun: 176.507 oyla DP Ankara milletvekili olarak seçilmiş olup sicil numarası 1952'dir. Seçim tutanağını 5 Mayıs 1954'te alıp, 14 Mayıs 1954'de Meclis'e katılmıştır²¹.

Nuriye Pınar: 229.799 oyla D.P İzmir milletvekili seçilmiş olup sicil numarası 2061'dir. Seçim tutanağını 5 Mayıs 1954'te almış ve 14 Mayıs 1954'te Meclis'e katılmıştır²².

¹⁶ Ensar Yılmaz, "1954 Seçimleri Genel Sonuçları", New World Sciences Academy, Volume: 5, Number: 4, Article Number; 4C0061, Bartın, 2010, s. 546- 547

¹⁷ Milletvekili Genel Seçimleri, 1923-2011, sy.5

¹⁸ Cem Eroğul, Demokrat Parti, Tarihi ve İdeolojisi, İstanbul, 2003, sy.139-140

¹⁹ Milletvekili Genel Seçimleri, 1923-2011, sy.10

²⁰ İsmet Binark, Türk Parlamento Tarihi, TBMM X.Dönem(14 Mayıs 1954-1 Kasım 1957), c:II, Ankara, 2010, sy.442

²¹ İsmet Binark, age, c:II, sy.61

Demokrat Parti Döneminde TBMM'deki Kadın Milletvekilleri ve Meclisteki Faaliyetleri (1950-1960)

Edibe Sayar: 130.302 oyla DP Zonguldak milletvekili seçilmiş olup sicil numarası 2209'dur. 5 Mayıs 1954'te aldığı seçim tutanağı ile 14 Mayıs 1954'te Meclis'e katılmıştır²³.

3. 27 Ekim 1957 Seçimleri:

1957 seçimleri 5545 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'na göre yapılmıştır. Seçmen yaşı yirmi iki olup milletvekili sayısı 40 000 nüfusa 1 milletvekili düşecek şekilde hesaplanmıştır. Aynı şekilde, çok partili siyasi yaşama geçildikten sonra uygulanan tek dereceli çoğunluk seçim sistemi 1957 seçimlerinde de uygulanmıştır. Çoğunluk sistemine göre, bir seçim bölgesinde kullanılan oyların salt çoğunluğunu alan bir siyasi parti seçim bölgesindeki tüm milletvekillerini de kazanmaktadır²⁴.

1957 seçimlerinde kayıtlı 12.078.623 seçmenden 9.250.949'u oy kullanmış olup katılım oranı % 76,6'dır²⁵. 610 sandalyeli TBMM'de DP 424, CHP 178, CMP 4 ve HP 4 milletvekili ile temsil edilmişlerdir²⁶. Bu seçimlerde Parlamenteoya 8 kadın milletvekili girebilmiştir. Bunlar:

Ubeyde Elli: 178.458 oyla CHP Ankara milletvekili seçilmiş olup sicil numarası 2241'dir²⁷.

Nazlı Tılabar: 316.310 oy ile 3. Kez DP İstanbul milletvekili seçilmiş olup Sicil numarası 1715'dir²⁸.

Ayşe Günel: 315.602 oy ile DP İstanbul milletvekili seçilmiş olup Sicil numarası 2341'dir²⁹.

Necla Tekinel: 315.900 oy ile DP İstanbul milletvekili seçilmiş olup Sicil numarası 2353'tür³⁰.

Hilal Ülman: 156.508 oy ile DP Bursa milletvekili seçilmiş olup Sicil numarası 2276'dır³¹.

²² İsmet Binark, age, c:II, sy.476

²³ İsmet Binark, age, c:II, sy.954

²⁴ Zühtü Arslan, Türk Parlamento Tarihi TBMM- XI. Dönem(1957-1960), c: I, , Ankara, 2013, s.14

²⁵ Milletvekili Genel Seçimleri, 1923-2011, sy.5

²⁶ Cem Eroğul, age, sy.202 ; Milletvekili Genel Seçimleri, 1923-2011, TÜİK, sy.11

²⁷ Zühtü Arslan, age, c:III, sy.137

²⁸ Zühtü Arslan, age, c:III, sy.485

²⁹ Zühtü Arslan, age, c:III, sy.502

³⁰ Zühtü Arslan, age, c:III, sy.483

³¹ Zühtü Arslan, age, c:III, sy.253

Piraye Levent: 109.839 oy ile DP Aydın milletvekili seçilmiş olup sicil numarası 2257'dir³².

Nuriye Pınar: 217.423 oy ile 2. kez DP İzmir milletvekili seçilmiştir. Sicil numarası 2061'dir³³.

Perihan Arıburun: 217.655 oy ile DP İzmir milletvekili seçilmiş olup Sicil numarası 2359'dur³⁴.

KADIN MİLLETVEKİLLERİNİN ÖZGEÇMİŞLERİ VE MECLİSTEKİ FAALİYETLERİ

1950-1960 arasındaki 10 yıllık DP iktidarında TBMM'de yer alan 12 kadın milletvekilinin özgeçmiş bilgileri ve 3 dönemde gerçekleşen parlamentodaki faaliyetleri şöyledir:

H.Nazlı TLABAR (1913-22.4.1971): Osmanlı Devleti'nin son sadrazamı Ahmet Tevfik Paşa'nın ve Dahiliye Nazırı Memduh Paşa'nın torunu, Şurayı Devlet Azası Avukat Mazlum Hamit Bey'in ve Fatma Zehra Hanım'ın kızıdır. 1941'de İbrahim Muazzez Tlabar ile evlenmiş olup 1 çocuk annesidir (Ömer Tevfik)³⁵.

İlköğrenimini Kandilli Sultanisi'nde tamamlayıp, Arnavutköy Kız Koleji'nde devam ettiği eğitimini Almanya'daki Heidelberg Üniversitesi Felsefe Bölümü'nde tamamlayan Nazlı Tlabar, mezun olduktan sonra serbest gazetecilik yapmıştır. Kandilli Sultanisi, Arnavutköy Kız Koleji ve çeşitli hayır kuruluşlarında çalışmıştır. Yenişehir Bostan Mahallesi'nde bir çocuk bakımevi kurmuş, Hür Fikirler, Türk Turizm ve Türk-Pakistan Dostluk Cemiyeti ile WCA Amerikan Cemiyeti'nde çalışmıştır. Belçika "Newa Exchange Ajansı" ile haftalık Avusturya "Wiener Illstrierte" Dergisinin Türkiye mümessilliği ve muhabirliğinde bulunmuştur³⁶.

³² Zühtü Arslan, age, c:III, sy.180

³³ Zühtü Arslan, age,c:III, sy.547

³⁴ Zühtü Arslan, age, sy.561

³⁵ Gülşah Kurt Güveloğlu, "Demokrat Parti'nin Kadın Milletvekillerinden Nazlı Tlabar(1950-1960)", Tarih ve Gelecek Dergisi, c:2, sayı:2, Ağustos 2016, sy.11 ; TBMM Albümü-1920-2010, 2.Cilt-1950-1980, sy.724

³⁶ Cemile Şahin, Türk Parlamentosunda Kadın Milletvekilleri, Atatürk Üniversitesi, SBE, Yayınlanmamış Doktora Tezi Erzurum, 2010, sy.101

Demokrat Parti Döneminde TBMM'deki Kadın Milletvekilleri ve Meclisteki Faaliyetleri (1950-1960)

DP kurulduktan sonra bu partiye girerek çeşitli kademelerinde hizmet vermiştir. DP İstanbul İli Yayın ve Propaganda Bürosu Başkanlığı ve Beyoğlu İlçe Başkanlığı görevlerinde bulunmuştur. 1947'de DP'nin I. Büyük Kongresi'nde Yayın ve Propaganda Komisyonu'na başkanlık yapmıştır. Parlamento sonrasında Cerrahoğulları T.A.Ş'nde çalışmıştır. 22 Nisan 1971'de vefat etmiş, cenazesi Edirnekapı'daki aile mezarlığına defnedilmiştir³⁷.

1950-1960 arasında 3 Dönem İstanbul milletvekili olan Nazlı Tlabar'ın Meclisteki faaliyetleri şöyledir:

IX. Dönem (1950-1954) TBMM'nin aktif kadın vekillerinden biri olan Nazlı Tlabar, 17 Mayıs 1950'de seçim tutanağını alarak 22 Mayıs 1950'de Meclise gelmiştir. Tutanağı 5 Haziran 1950'de onaylanmıştır³⁸.

Mecliste Çalışma ve Dışişleri Komisyonları'nda görev almıştır. 1 Kasım 1950'de TBMM Başkanlık Divanı Kâtip Üyeliği'ne seçilmiştir. Dolmabahçe Sarayı'nı incelemek üzere görevle İstanbul'a gitmiş, Geçici Dilekçe ve Emekli Sandığı Kanunu'nun değiştirilmesi konusunda kurulan geçici komisyonda görev almıştır³⁹.

İstanbul'daki süt fabrikasının kapanma nedeni hakkında sözlü sorusu; Millî Piyango'nun 1951 Yılbaşı İkramiyesi'nin Göçmen ve Mültecilere Verilmesine (geri alınmıştır) ve Emekli Sandığı Kanunu'nun Değiştirilmesine Dair 2 kanun teklifi; Genel Kurul'da değişik konularda 7 konuşması vardır⁴⁰ (Bakınız EK-2).

14 Aralık 1953'de “Cumhuriyet Halk Partisi'nin Haksız iktisaplarının İstirdadı” hakkında vermiş olduğu kanun teklifine açıklamalarda bulunmak için Meclis kürsüne çıkan Tlabar, bu konuşmasında bir iktidar partisinin yıllarca süren faaliyetleri sırasında hukuka ve cari mevzuata aykırı hareketi olduğu takdirde bundan dolayı hesap vermesi gerektiğini belirtmiş ve partinin tepeden inme emirlerle muhasebe-i hususiyeye belediye bütçelerinden parti emrine aktarılan paraların hesabının sorulması gerektiğini söylemiştir. Demokrasi terbiyesinin bir gereği olarak gördüğü alınan her paranın hesabının verilmesinin bir mükellefiyet olduğunu vurgulayan Tlabar, bu şekilde iktidar partisinin bir gün kendisinin de hesap vermeye hazır olacağını peşinen kabul etmiş olacağını belirtmiştir. Halk Partisi'nin buna itiraz etmesi veyahut “haksız

³⁷ Türk Parlamento Tarihinde Kadın Parlamenterler 1935-2009, sy.380-381

³⁸ Kazım Öztürk, age, c:VII, sy.441

³⁹ Cemile Şahin, agt, sy.102

⁴⁰ Gülşah Kurt Güveloğlu, agm, sy.12

iktisap yoktur” diyebilmesi gerektiğini ifade etmiştir⁴¹. Haksız kazanç konusuna bu kadar önem veren Nazlı Tlabar’ın yıllar sonra Yassıada Mahkemesi’nde bu konuda suçlanması ironik bir benzerlik olmuştur⁴². Tlabar bu davadan beraat etmiştir⁴³.

24 Şubat 1951’de Dışişleri Bakanlığı bütçesi hakkında yaptığı konuşmada, Türkiye’nin Vatikan Devleti’ne bir temsilci göndermesinin gerekliliği üzerinde duran Tlabar, Müslüman olsun veya olmasın birçok devletin hali hazırda bu ülkede temsilcisinin olduğunu ve özellikle manevi bakımdan birçok ülke üzerinde etkinliği bulunan Vatikan Devleti ile ilişkilerin kurulmasının ülkemiz açısından da faydalı olacağını ifade ederek “*Vatikan Devleti’nin insan haklarını külliyen inkar eden komünizmin has düşmanı*” olduğunu buna karşılık “*komünizmin topu, tüfeği ve ordusu olmayan Vatikan’ı bir numaralı düşman*” ilan etmesinin Vatikan’ın önemini gösterdiğini ifade etmiştir. Ayrıca Birleşmiş Milletler üyesi 52 ülkenin Vatikan’da temsilcisi olduğunu, bunlar içinde Japonya’nın Katolik nüfus oranının %14 olduğunu, buna karşılık Endonezya gibi Müslüman bir ülkenin dahi %50 oranına sahip olduğunu ve bu ülkenin 25 Mayıs 1950’de Vatikan’a temsilci gönderdiğini belirtmiştir. Vatikan’ın dünya cereyan ve hadiselerini manevi ölçülerle tahlil eden önemli bir gözlem ve istihbarat merkezi olduğunu vurgulamış ve Polonya’nın istilaya uğradığı vakit bu olayı telin eden tek sesin Vatikan temsilcisinin olduğunu örnek vermiştir. Dışişleri Bakanlığı’nın Paris veya Bern büyükelçilerinden birinin Vatikan’da elçilik görevini ifa edebileceğini öneren Tlabar, Kıbrıs meselesi hakkında Türk ve Yunan hükümetlerinin elden gelen bütün gayreti göstermeleri gerektiğini vurgulamıştır⁴⁴.

Milli Eğitim Bakanlığı bütçesi ile ilgili verdiği 25 Şubat 1951 tarihli sözlü soru önergesinde özellikle Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı olan Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Organizasyonu (UNESCO) hakkında konuşmuştur. Bu konuşmasında UNESCO Sözleşmesi’nin 16 Kasım 1945 günü Londra’da Türkiye’nin de katıldığı hazırlık konferansında imzalandığını; ardından TBMM’nce 20 Mayıs 1946 tarih ve 4895 sayılı Kanunla tasdik edildiğini hatırlatan Tlabar, bu sözleşme gereğince kurulmuş 80 üyeli UNESCO Türkiye Milli Komisyonu olduğunu; 15 kişilik Yönetim

⁴¹ Gülşah Kurt Güveloğlu, agm, sy.12

⁴² Yüksek Adalet Divanı Kararları, İstanbul-Yassıada 14 Ekim 1960-15 Eylül 1961, İstanbul, 2007, sy.243

⁴³ Cumhuriyet, 16 Eylül 1961

⁴⁴ Gülşah Kurt Güveloğlu, agm, sy.13

Demokrat Parti Döneminde TBMM'deki Kadın Milletvekilleri ve Meclisteki
Faaliyetleri (1950-1960)

Kurulu olan komisyonun Milli Eğitim Bakanlığı'nın bir istişare organı olduğu kadar UNESCO'nun Paris'teki merkeziyle de doğrudan doğruya temas halinde bulunduğunu; UNESCO'ya yılda 90.000 dolar aidat ödendiğini ancak buna karşılık bu kadar faydalandığının bilinmediğini ve kamuoyunun da yeterince aydınlatılmadığını dile getirmiştir⁴⁵.

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı bütçesi münasebetiyle Meclis Genel Kurulu'nun 26 Şubat 1951 tarihli oturumunda söz alan Tlabar, hem milletvekili hem de bir kadın olarak önemli bir meseleye değinmiştir. Türkiye'nin doğum-ölüm oranlarını istatistiki bilgilerle açıklayan Tlabar, bu oranların bir çok ülkeden yüksek olduğunu; Batılı ülkelerde doğum oranının az olmasına mukabil Türkiye'de bu oranın yüksek olduğunu ancak Batı'nın tam tersine ölüm oranlarının kat be kat yüksek olduğunu vurgulamış ve Türkiye'de yılda 924 bin çocuk doğarken, 546 bin kişinin öldüğünü, ölüm oranının binde 26 olduğunu ifade etmiştir⁴⁶.

X.Dönem (1954-1957) TBMM'de 2. kez DP İstanbul milletvekili olarak yer alan Nazlı Tlabar, seçim tutanağını 5 Mayıs 1954'te alarak 14 Mayıs 1954'te Meclis'e katılmıştır. Dönem içerisinde TBMM Riyaset Divanı Kâtibi ve Hariciye Encümeni üyesi olarak görev almıştır. Bu dönemde üç teklifi vardır⁴⁷(Bakınız Ek-2).

6 Aralık 1954'de DP Ankara mebusu Aliye Temuçin ile birlikte Emekli Sandığı Kanunu'na muvakkat iki madde eklenmesiyle ilgili teklif vermiş; bu maddelerden biri görüşmeler sonunda kabul edilmiştir. Bu kanun teklifi Türk basının da yer almıştır. Dul kadınların emekli maaşlarının ödenmesi konusunda koruyucu bir nitelik taşıyan bu kanun teklifi Tlabar'ın Kadınlar Birliği Başkanlığı yürütmekte olduğu 10.döneme denk gelmiştir ve onun kadınların sorunlarına ne kadar duyarlı olduğunun bir göstergesi olarak değerlendirilebilir⁴⁸.

Nazlı Tlabar, 22 Mayıs 1955'de, 23 Ocak 1954'de Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu'nda yer alan 1931 tarihli Türkiye'de Türk Vatandaşlarına Tahsis Edilen Sanat ve Hizmetler Hakkındaki Kanun'un bazı maddelerinin geçersiz sayılması hususunda bir kanun teklifi vermiştir. 1954 tarihli Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu, 1931 tarihli kanundaki bazı alanlarda yalnızca

⁴⁵ TBMM Tutanak Dergisi, Dönem:IX, c:5, 51.Birleşim, 25.II.1951, sy.754

⁴⁶ Gülşah Kurt Güveloğlu, agm, sy.14

⁴⁷ İsmet Binark, age, c:II, sy.442

⁴⁸ Gülşah Kurt Güveloğlu, agm, sy.16

Türk vatandaşlarının çalıştırılabileceği şeklindeki sınırlamaya esneklik getirmiştir. Tlabar bu kanun dolayısıyla “*Türk müzisyenlerine alaka ve himaye gösterilmesi gerektiği*”ne vurgu yapmış, onun Türk sanatkârlara olan bu desteğine Türkiye’deki müzisyenler derneğinden destek gelmiştir. Yine DP Zonguldak milletvekili Edibe Sayar ve Ankara milletvekili Aliye Timuçin ile birlikte 9 Mart 1956’da 2596 sayılı “Bazı Kisvelerin Giyilemeyeceğine Dair Kanun” hakkında değişiklik teklifinde bulunmuştur. Bu teklif, DP genelinde destek görmemiş ve Dahiliye Encümeni’ne sevk edilerek Dahiliye Nizamnamesi’nin 60. maddesi gereğince hükümsüz kalmıştır⁴⁹.

XI.Dönem (1957-1960) TBMM’de Hariciye Encümeni’nde yer alan⁵⁰ Nazlı Tlabar’ın bu süreçte sadece bir sözlü konuşması vardır. 25 Şubat 1960’da Dışişleri Bakanlığı bütçesi hakkındaki konuşmasına 1945 yılı şartlarından bahsederek başlayan Tlabar, Rusya’nın yayılmacı siyasetine değinerek, “*Sulhsever memleketlerin eski kolonilerine birer birer bağımsızlıklarını verirken Rusya’nın Avrupa’da bir milyon kilometrekare toprağı ele geçirdiğini ve 100 milyon insanı insan haklarından mahrum ettiğini*” söylemiştir. NATO’nun bu şartlar içinde adeta bir refleks, nefsi müdafaa içinde kurulduğunu belirten Tlabar, Batı Bloku’nun bir sulh cephesi olduğunu ve bu çerçevede İstanbul’da toplanacak olan NATO Vekiller Konseyi’nin Türk topraklarında gerçekleştirilmesinin hayırlı sonuçlar vereceğini sözlerine eklemiştir. Türkiye’nin dış politika ilişkilerinde özellikle Irak ve İran arasında Şattülarap anlaşmazlığında ara buluculuk yapmasının bu sulhsever politikanın gereği olduğunu düşünen Tlabar, diğer taraftan Yugoslavya’dan gelen vatandaşlarımıza tazminat ödenmesine dair antlaşmanın yürürlüğe girmesinin de sevindirici bir gelişme olduğunu belirtmektedir. Tlabar son olarak hariciye teşkilatının gün geçtikçe daha modern bir görünüm kazandığını, gerek personel bakımından gerekse teşkilat ve haberleşme bakımından büyük bir gelişme kaydettiğini dile getirmiştir⁵¹.

Halide Edip ADIVAR (1881-1964): 1881 yılında İstanbul’da doğmuştur. Babası Mehmet Edip Bey annesi Bedirfem Hanımdır. Üsküdar Amerikan Kız Koleji’nde öğrenim görmüştür. Mesleği Yazarlıktır. 1908’den itibaren Tanin, Vakit ve Akşam gazeteleri ile Resimli Kitap, Yeni Mecmua ve

⁴⁹ Gülşah Kurt Güveloğlu, agm, sy.16-17

⁵⁰ Zühtü Arslan, age, c:3, sy.485

⁵¹ Gülşah Kurt Güveloğlu, agm, sy.20

Demokrat Parti Döneminde TBMM'deki Kadın Milletvekilleri ve Meclisteki
Faaliyetleri (1950-1960)

Şehbal dergilerinde "Halide Salih" adıyla yazılar yazdı. Kadın hakları savunuculuğunu yaptı. Gerici akımların hedefi durumuna geldiğinden 31 Mart Ayaklanması nedeniyle Mısır'a gitmiş, oradan da İngiltere'ye geçmiştir. İsyanın bastırılmasından sonra yurda dönmüştür. 1909'dan sonra Kız Öğretmen Okulu ve Kız Lisesi'nde pedagoji ve tarih dersleri okutmuştur. 1918-1919'da Dar'ül Fünun Edebiyat Fakültesi'nde Batı Edebiyatı müderrisliğinde bulunmuştur⁵².

Mütareke yıllarında İstanbul'da siyasal çalışmalarını sürdürürken, İzmir'in işgalini protesto için Türk Ocağı'nın düzenlediği mitingde önemli bir konuşma yapmıştır. Sultanahmet Meydanı'nda yaptığı coşkulu konuşma ününü yaygınlaştırmıştır. 1919'da eşi doktor Adnan Adıvar'la birlikte Kurtuluş Savaşı'na katılmak üzere Anadolu'ya geçmiş, Mustafa Kemal'in karargâhında basın ve ajans hizmetlerini organize etmiştir. Cephedeki çalışmaları nedeniyle Onbaşı rütbesi verilmiştir. Ardından Çavuş ve Başçavuş rütbeleriyle cepheleri dolaşmıştır. Bu arada İstanbul'da kurulan sıkıyönetim mahkemesince Mustafa Kemal ve arkadaşlarıyla birlikte idama mahkum edilmiştir. Savaş yıllarında bir süre Ankara'da kaldıktan sonra Eskişehir'de Kızılay Hastanesi'nde, daha sonra Tetkik-i Mezalim Komisyonu'nda çalışmıştır. Zaferden sonra Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nda yer aldı⁵³.

1926 yılında eşi ile birlikte Türkiye'den ayrılarak Fransa ve İngiltere'de yaşadı. 1931 -1932'de Columbia Üniversitesinde, 1935'de Hindistan Delhi İslam Üniversitesi'nde konuk öğretim üyesi olarak bulundu ve konferanslar verdi. 1939'da yurda dönüp 1940-1950 yılları arasında İ.Ü. Edebiyat Fakültesinde İngiliz Filoloji Kürsüsü Başkanlığı görevinde bulundu. 9. Dönem İstanbul'dan seçildiği bağımsız milletvekilliğinden 1954 yılında istifa ederek siyaseti bırakmış ve üniversiteye dönmüştür. 9 Ocak 1964 yılında vefat etmiştir⁵⁴.

1950 seçimlerinde DP listesinden bağımsız İzmir milletvekili olarak TBMM'ye girmiş olan Halide Edip Hanım, parlamento da Milli Eğitim ve Anayasa Komisyonları'nda görev yapmıştır⁵⁵. Çiftçi Mallarının Korunması Hakkındaki Kanunun değiştirilmesine dair arkadaşları ile birlikte verdiği

⁵² Türk Parlamento Tarihinde Kadın Parlamenterler, sy.30-31

⁵³ Türk Parlamento Tarihinde Kadın Parlamenterler, sy.31

⁵⁴ Türk Parlamento Tarihinde Kadın Parlamenterler, sy.33

⁵⁵ Kazım Öztürk, age, c:VII, sy.555-558

kanun teklifi ile Genel Kurulda değişik konularda –eğitim, dil, kültür ve kadın hakları- 8 konuşması vardır(Bakınız EK-2).

Çiftçi Mallarının Korunması Hakkındaki Kanunun 4.maddesine bir fıkra ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesine dair 10 arkadaşı ile birlikte verdiği kanun teklifi⁵⁶ yapılan inceleme ve görüşmeler sonucunda 9 Ocak 1952 tarihli oturumda kabul edilmiştir⁵⁷.

Adnan Menderes'in kurduğu hükümet programıyla ilgili konuşmasında hükümet programına destek vererek, programın ana hatlarıyla çizilmiş olduğunu ve bunların hayata geçirilebilmesi için zaman ve fırsat verilmesi gerekliliğinin altını çizen Halide Edip, eğitim sisteminin temelden değiştirilmesi gerektiğini belirterek “ *manevi kıymetlere yer veren bir sistem kurmak bizim için hayati bir zarurettir. Bu uzun vadeli ve uzun tetkika muhtaç bir iştir. Bunu İktidar Partisi'nin nasıl yapacağını bilmiyoruz. Yalnız intizar edeceğiz. Biliyoruz ki, bugün kü İktidar Partisinin maarif vekilinin omuzları üzerinde her hangi vekilden daha fazla ağır ve hatta korkunç bir mesuliyet vardır*” diyerek eğitim işlerinin önemini ve zorluğuna dikkat çekmiştir⁵⁸.

Aynı konuşmasında Halide Edip Hanım, 14 Mayıs 1950 seçimlerinin önemine dikkat çekerek bu günün “14 Mayıs Demokrasi Bayramı” olarak milli bayramlara dahil edilmesi gerektiğini de ifade etmiştir⁵⁹.

1951 bütçesinin Meclis'teki görüşmelerinde devlet bütçesinden fuarların desteklenmesi için para ayrılması tartışmalarında bu karşı milletvekillerinin beyanatları üzerine söz alarak Türkiye'nin tanıtımında Fuarların önemine dikkat çeken Halide Hanım, İzmir Fuarı'nın bölgeciliğin önüne geçen ilk ve en nafız bir şey olduğuna inandığı, yalnız İzmir'de değil, başka bölgelerde de böyle fuarların açılması gerektiğini ifade ederek sözlerine şöyle devam etmiştir; “... *İzmir Fuarı ilk defa muhtelif bölgelerden insanları orada toplamıştır. Mamulâtı gösterilir, harici bırakıyorum, başka memleketleri bırakıyorum. Muhtelif bölge halkı, İstanbul'dan Ankara'dan, Yozgat'tan, bilmem nereden hepsi gelirler birbirlerini tanımak fırsatını bulurlar. Bundan başka yerli mahsulat deyiniz, mahsulattan çıkan bir takım mamulat deyiniz, bunların hepsini göstermek ve istifade etmek imkanı hasul olur. Yalnız başka hiçbirşey olmazsa, esasen fuarlar aynı zamanda sanat*

⁵⁶ TBMM Tutanak Dergisi, Dönem:IX, c:8, Toplantı:1, 89.Birleşim, 13.VI.1951, sy.185

⁵⁷ TBMM Tutanak Dergisi, Dönem:IX, c:12, Toplantı:3, 24.Birleşim, 9.I.1952, sy.52

⁵⁸ TBMM Tutanak Dergisi, Dönem:IX, c:1, Toplantı:1, 5.Birleşim, 2.6.1950, sy.97-100

⁵⁹ TBMM Tutanak Dergisi, Dönem:IX, c:1, Toplantı:1, 5.Birleşim, 2.6.1950, sy.100

Demokrat Parti Döneminde TBMM'deki Kadın Milletvekilleri ve Meclisteki Faaliyetleri (1950-1960)

hislerini; insanların birliğini, aynı şeyleri sevmelerini ve şu, bu mıntıkeyi birbirinden ayrı diye düşünmemelerini icabettirir bir şeydir."⁶⁰

1951 bütçesinin eğitim bölümünde yine kürsüde gördüğümüz Halide Hanım, eğitimin önemine dikkat çekerek eğitim bütçesinin milli savunmadan sonraki en yüksek bütçe olması gerektiği ifade eder. Bunun en önemli gerekçesi olarak da bütün savunmaların desteği kısmen maddi ama daha fazla manevi bakımdan bir zihniyet meselesi olduğunu ve bu zihniyeti oluşturabilecek kurumun da Milli Eğitim Bakanlığı olduğunun altını çizmektedir. Eğitim davasının sadece bugünün değil geleceğin inşası için de önemli olduğunu vurgulayan Adıvar, esas bu nedenle İlköğretimden üniversiteye kadar eğitim davasına gereken bütçenin ayrılması gerektiğini söylemektedir⁶¹.

Milli Mücadelenin ilk günlerinden itibaren Atatürk'ün yanında olan "Onbaşı" lakaplı Halide Edip, Atatürk'e yapılan saldırı (Atatürk büstlerine yapılan tecavüzler) ve haksız eleştirilerin artması nedeniyle bunlara sebep olanların yargılanabilmesini sağlamak amacıyla çıkarılmak istenilen ve oldukça tartışmalı geçen *Atatürk ve O'na Karşı İşlenen Suçlar Hakkındaki Kanun* görüşmelerinde de görüşlerini Meclis kürsüsünden uzun bir konuşmayla açıklamak ihtiyacını duymuştur. Konuşmasında milletçe bir zihniyet buhranından geçildiğini, milletin istikbalini ve selametini düşünerek akl-ı selim içinde bir karar vermek mecburiyetinde olunduğunun dikkat çekmektedir. Yeni bir iktidar döneminde Atatürk'e karşı yapılan saldırıların artmasının nedenleri hususunda kamuoyunda 2 sebebin ön plana çıktığını ve bunların; "*1-Hükümeti zayıf telakki ettiklerinden doğmuştur. 2-Hükümetin irticaa karşı müsamaha gösterdiği -ki, bu kanaat daha kuvvetli görünüyordedikodusu ortada dolaşiyor*"⁶² olduğunu söyleme cesaretini gösteren Halide Edip, Atatürk'ün ilke ve inkılaplarının her şartta korunması gerektiğini ancak bunu yaparken de Atatürk'ün putlaştırılmaması gerektiğine özellikle dikkat çekmektedir.

Fikir ve Sanat Eserlerinin Koruma Kanunu hakkında Milli Eğitim Komisyonu adına söz alan Halide Edip Hanım, kanun tasarısının bütün demokrat ve medeni dünyanın en önemli meselesi olduğunu belirterek

⁶⁰ TBMM Tutanak Dergisi, Dönem:IX, c:5, Toplantı:1, 50.Birleşim, 25.2.1951, sy.758

⁶¹ TBMM Tutanak Dergisi, Dönem:IX, c:5, Toplantı:1,51.Birleşim, 25.2.1951, sy.758-760

⁶² TBMM Tutanak Dergisi, Dönem:IX, c:7, Toplantı:1, 73.Birleşim, 7.5.1951, sy.90

tasarının öncelikli amacının fikir ve sanat eserlerini yarananların haklarını korumak olduğunu vurgulayarak tasarının iki önemli yönüne, yurt dışı ve yurt içindeki eser sahiplerinin haklarının korunmasına dikkat çekmektedir: *“Memleket dışı eser sahiplerinin telif haklarını tanımak ve memleketimizde yetişen muharrir ve sanatkarların eserlerinin himayesi için mevcut olan kanunların sarih olmaması ve kıfayetsiz olmasıdır ki yine bu da bizim fikir inkişafımıza büyük bir darbe olduğu için bu meseleyi de tekrar bu kanun ele almış bulunmakta idi.”*⁶³ Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı'nın yayınladığı dünya klasikleri serisi içerisinde anlaşılması güç çeviri eserlerinin yeniden gözden geçirilerek herkesin anlayabileceği bir Türkçe çevirilerinin yapılmasını ve halkın alım gücü düşünülerek uygun fiyatlarla satılmasını da istemektedir.

Tezer (Ağaoğlu) TAŞKIRAN (1903-1979): 2 Şubat 1903'de Kafkasya' (Şuşa Karabağ) da doğdu. Babası Ahmet Ağaoğlu annesi Sitare (Settare) Hanımdır. 1931'de Dr. Bekir Nimetullah Taşkiran (1904/1902-1976) ile evlenmiş olup 2 çocuk annesidir. İlköğrenimini İstanbul'da tamamladıktan sonra İstanbul Bezm-i Âlem Kız Lisesi'ne girerek 1921'de mezun olduktan sonra 1921'de İstanbul Darülfünun Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümüne girmiştir. 1925'de bu okuldan mezun olmuştur. Sicilinde Fransızca, İngilizce ve az Almanca bildiği yazılıdır⁶⁴.

1 Ocak 1925'te Ankara Öğretmen Okulu'nda Felsefe ve İctimaiye öğretmenliğine atanarak meslekî çalışmasına başlamıştır. 2 Nisan 1925'te Ankara Erkek Lisesi, 1 Ekim 1928'de de Ankara Kız Lisesi Felsefe öğretmenliğine getirilmiştir. 31 Temmuz 1931'de bu okuldaki görevinden istifa ederek eşiyile birlikte meslekî incelemelerde bulunmak üzere Viyana'ya gitmiştir. İki yıl Viyana ve Berlin'de meslekî incelemelerde bulunduktan sonra yurda dönmüş ve tekrar öğretmenliğe başlamıştır. 6 Ekim 1937'de Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Şube Müdürlüğü'ne getirilmiş olup burada 24 Haziran 1938'e kadar çalışmıştır. Daha sonra tekrar öğretmenliğe geçmiş ve siyasete atıldığı 1943 yılına kadar mesleğini sürdürmüştür⁶⁵.

28 Şubat 1943'te Kastamonu'dan milletvekili seçilerek parlamento hayatına başlayan Tezer Taşkiran 3 dönem TBMM'de görev yapmıştır. 7. Dönem Kastamonu, 8. ve 9. Dönemlerde Kars milletvekilliği yapmıştır.

⁶³ TBMM Tutanak Dergisi, Dönem:IX, c:10, Toplantı:2, 10.Birleşim, 28.11, 1951, sy.278

⁶⁴ Türk Parlamento Tarihinde Kadın Parlamenteler, sy.368-369

⁶⁵ Kazım Öztürk, age, c:VII, sy.611

Demokrat Parti Döneminde TBMM'deki Kadın Milletvekilleri ve Meclisteki Faaliyetleri (1950-1960)

UNESCO Millî Komitesi üyesi olarak değişik ülkelerde yapılan toplantılara katılıp, yararlı etkinlikler göstermiştir. Yardım Severler Derneği'nin kurucu üyeliği ve Üniversiteli Kadınlar Derneği'nin başkanlığında bulunmuştur. Çeşitli sosyal ve kültürel konularda yazıları ve konuşmaları vardır. 1 Kasım 1951'de 3.411.450 sicil numarasıyla emekliye ayrılan Tezer Taşkiran, 4 Mayıs 1979'da vefat etmiştir. İstanbul Feriköy Mezarlığında toprağa verildi⁶⁶.

Tezer Taşkiran, IX. Dönem TBMM'de Millî Eğitim Komisyonu'nda çalışmıştır⁶⁷. Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkındaki 5387 Sayılı Kanunun 4. Ve 5.maddelerine birer fıkra eklenmesi hakkındaki kanun teklifinin geri verilmesine dair önergesi; Çiftçiye Topraklandırma, Korunmaya Muhtaç Çocuklar ve Emekli Sandığı Kanunları'nda değişiklik yapılması, Karılı Hasan Aydın ve Erzurumlu Kara Fatma'ya vatanî hizmet tertibinden dolayı aylık bağlanması konularında toplam 6 kanun teklifi; Genel Kurul'da değişik konularda 17 konuşması ile XI. Dönem Parlamento'nun en aktif kadın milletvekilidir (Bakınız EK-2).

1924 Anayasası'nın 2.maddesindeki “Devlet dili Türkçedir” fıkrasının yorumlanmasına dair Anayasa komisyonun raporu münasebetiyle görüşlerini bildirmek için kürsüye çıkan Tezer Taşkiran dilde sadeleşme taraftarıdır. Tezer Taşkiran “...dilimizin Türkçeleştirilmesi prensibi Kemalizm prensiplerindedir. Atatürk “millî hisle, dil arasındaki bağı çok kuvvetlidir. Dilin millî ve zengin olması millî hissin inkişafında başlıca müessirdir” umdesinden hareket etmişti. Atatürk 1932'de Dolmabahçe Sarayı'nda toplanan dil Kurultayı'nı bu konu üzerinde çalışmaya davet etmiş ve bu yoldaki kesif çalışmalara başlanmıştır. Bundan sonra muhtelif ders konuları, terimleri üzerinde çalışan heyetlerin kabul ettikleri terimlere göre ders kitapları, yazılmış ve bu suretle aşağı yukarı 16-17 yıldan beri ilkokullarda, ortaokullarda, liselerde ve meslek okullarında gençlerimiz bu terimlere göre okutulmuştur.”⁶⁸ sözleriyle dilde sadeleşmeyi savunmaktadır.

Ankara'da oturan memurlara verilen mesken zammının kaldırılması görüşmelerinde de bu fikre karşı çıkmış, bu zammı alan memurların

⁶⁶ Kazım Öztürk, age, c:VII, sy.612

⁶⁷ Kazım Öztürk, age, c:VII, sy.612

⁶⁸ TBMM Tutanak Dergisi, Dönem:IX, c:1,Toplantı:1, 21.Birleşim, 12.7.1950, sy.575

bütçelerinde az da olsa bir açık ortaya çıkacağını ve bununda sıkıntı yaratacağını savunmuştur⁶⁹.

Eğitim konularına da ilgi göstermiş olan Tezer Taşkiran, köylü kız çocuklarının ilk tahsil yaşı hakkında ve Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilat Kanunu'nun 13.maddesinin değiştirilmesine ve aynı kanuna bazı maddeler eklenmesi görüşmelerinde Milli Eğitim Komisyonu'nca hazırlanan “*köylerde ilköğretim okul ve kurslarına devam eden öğrencilerden 14 yaşını ikmal eylemiş bulunanların velileri hakkında bu madde hükmü uygulanmayacaktır.*” şeklindeki düzenleme değişikliğine “*Eğer, 16 yaşına kadar ilkokula halen devam etmekte bulunanların sayısı çok az olsaydı belki bunda bir mahzur görülmeyebilirdi. Fakat Milli Eğitim mümessilinin komisyonumuzda verdiği malumata göre ve bizzat komisyon raporunda da belirtildiği üzere 1949-1950 ders yılı sonunda köy okullarımızdan mezun olan talebenin %25nin 15 ve 16 yaşlarında olduğu görülmektedir. Bu suretle okullara devam eden talebenin dörtte biri kadarının tahsillerini bitirmeden, okullarından ayrılmalarına yol açılmış olabilecektir.*” endişesiyle karşı çıkmaktadır⁷⁰. Kör, sağır ve dilsizlerin tahsil ve terbiyeleri ile ilgili veya sadece maluller tarafından kullanılan alet ve edevatın gümrük vergisinden muaf tutulmasını hakkındaki kanun münasebetiyle Genel Kurul'daki görüşmelerde bu muafiyet talebini destekleyen açıklamalarda bulunmuştur⁷¹.

T.C. Emekli Sandığı Kanunu'nun bazı maddelerinin değiştirilmesine dair kanun münasebetiyle yaptığı konuşmada tasarının 25 hizmet yılını dolduranlar arasından uygun görülmeyenlerin re'sen emekliye sevk edilmesi yetkisinin Hükümete verilmesine ve bu karara itiraz hakkının olmamasına karşı çıkmaktadır. Tasarının memurların dava hakkını iptal ettiğini belirten Taşkiran, “*Emekliye sevk edilen memur neden emekliye sevk edildiğini bilmelidir ve haksızlığa uğradığına kani ise hakkını aramalıdır. Bu hakkını arama yollarını memurlara kapatamayız*” sözleriyle tasarının sakıncalarını ifade etmektedir⁷².

Türkiye'nin en muhtaç olduğu kanunlardan biri olarak nitelendirdiği Hemşirelik Kanunu'nun görüşmelerinde bu kanunun hemşirelere geniş imkanlar sağladığı ve bir meslek olarak ele alınarak Türk kızlarının bu konuya

⁶⁹ TBMM Tutanak Dergisi, Dönem:IX, c:5, Toplantı:1, 41.Birleşim, 9.2.1951, sy.73-74

⁷⁰ TBMM Tutanak Dergisi, Dönem:IX, c:8, Toplantı:1,88.Birleşim, 11.6.1951, sy.73-74

⁷¹ TBMM Tutanak Dergisi, Dönem:IX, c:8, Toplantı:1, 91.Birleşim, 18.6.1951, sy.162

⁷² TBMM Tutanak Dergisi, Dönem:IX, c:24, Toplantı:3, 104.Birleşim, 8.7.1953, sy.338

Demokrat Parti Döneminde TBMM'deki Kadın Milletvekilleri ve Meclisteki Faaliyetleri (1950-1960)

davet edilmesi açısından önemli olduğunu belirtmekle birlikte kanun tasarısının birkaç eksiğinin olduğunu da ifade etmektedir. Taşkıran'a göre bu eksiklikler; baş ve idareci hemşirelere makam ücretinin verilmesi, hemşire yardımcılarının hemşirelerden ayırt edilebilmesi için farklı kıyafetler giymeleri gerektiği, kurulması düşünülen hemşirelik bürosunun kıdemli hemşirelerden oluşacak bir istişare komisyonu ile desteklenmesi, 6 sene olan mecburi hizmet süresinin fazla uzun olduğu, hemşirelerin emeklilik kıdemlerinin kısaltılması gerektiği gibi konulardır⁷³.

Aliye Timuçin COŞKUN (1916-2006): 1916 yılında Foça'da doğmuştur. Babası İsmail Bey annesi Zahide Hanımdır.⁷⁴

1941'de İzmir Kız Enstitüsü'nde çiçek öğretmenliği stajyeri olarak çalışmaya başlamıştır. 1941'de Ankara İsmet Paşa Kız Enstitüsü stajyerliğine, 1942'de İzmir Cumhuriyet Kız Enstitüsü stajyerliğine geçmiştir. 1944'te İzmir Akşam Kız Sanat Okulu ve Aydın Kız Enstitüsü, 1949'da Manisa Kız Enstitüsü ve 1951'de Ankara Atatürk Kız Enstitüsü öğretmenliğine atanmıştır. 1952'de tekrar Ankara İsmet Paşa Kız Enstitüsü çiçek öğretmenliğine ve ardından da Kız Teknik Öğretmen Okulu Müdürlüğü'ne getirilmiştir. Bu görevlerde bulunduğu sırada Aydın, Manisa ve Ankara Kız Enstitüsü Müdürlüklerini de üstlenmiştir.

X. Dönem Milletvekilliği görevinden sonra mesleğine geri dönmüştür. 1958'de 3. sınıf müfettiş olarak Teftiş Kuruluna atanmış, 1959'da Kız Teknik Öğretmen Okulu Müdürlüğü'ne getirilmiştir. 1960'da İstanbul Kız Teknik Öğretim Olgunlaşma Enstitüsü çiçek öğretmenliği, 1961 'de Ankara Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu Teşkilat ve İdare öğretmenliği, 1965'te Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşar Yardımcılığı, 1967'de Talim Terbiye Kurulu üyeliği, 1970'de yeniden Teşkilat ve İdare öğretmenliği görevlerinde bulduktan sonra 3 Nisan 1972'de kendi isteği ile emekliye ayrılmıştır. 19 Mart 2006'da vefat etmiştir⁷⁵.

Aliye Timuçin, X.Dönem TBMM'de Milli Eğitim Komisyonu'nda kâtiplik görevinde bulunmuştur⁷⁶. Emekli Sandığı Kanunu'nun değiştirilmesi hakkındaki tasarı ile Orman ve Ziraat öğrenimi yapanlara Mühendis unvanı

⁷³ TBMM Tutanak Dergisi, Dönem:IX, c:26, Toplantı:4, 44.Birleşim, 17.2.1954, sy.412-413

⁷⁴ Türk Parlamento Tarihinde Kadın Parlamenterler, sy.375

⁷⁵ Türk Parlamento Tarihinde Kadın Parlamenterler, sy.375

⁷⁶ İsmet Binark, age, c:3, sy.61

verilmesi kanun teklifi konularında kurulan geçici komisyonda görev almıştır. Korunmaya muhtaç çocuklara yardım fonu teşkili, Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkındaki Kanun'un değiştirilmesi, köy enstitülerinden mezun öğretmen ve sağlık memurlarının intibakına dair meslekî ve teknik öğretmenlerin intibakı, İstimlâk Kanunu'nun değiştirilmesi konularında 5 kanun teklifi, korunmaya muhtaç çocuklara yardım fonu hakkındaki kanun teklifinin geri verilmesine dair 1 önergesi ve Genel Kurul'da 3 konuşması vardır (Bakınız EK-2).

TBMM Genel Kurulu'nda, Devlet Meteoroloji işleri Umum Müdürlüğü'nün 1955 yılı bütçe görüşmeleri içerisinde yer alan 50 lira maaş alan memurun maaşının 75 liraya çıkarılmasına dair teklif ile ilgili söz isteyerek kürsüye çıkan Aliye Çoşkun'a göre sorunun bütçenin çeşitli fasıllarına birkaç milyon ilave yapılması olmadığı, asıl meselenin iki çocuklu bir ailenin 50 lira ile geçinip geçinemeyeceği meselesidir. 25 liralık artışın olması gerekliliğini bir ailenin ortalama yaşamı için gerekli olan giderlerinden örnekler vererek şöyle açıklamaktadır: *"...Bugün ekmeğin kilosu otuz kuruştur. İki çocuk sahibi olan bu aile günde iki ekmek yerse ayda on sekiz lira eder. En kenar mahallede bir odanın kirası yirmi liradan aşağı değildir. Bu odanın zemini de topraktır arkadaşlar. Dört nüfus odada yatıp kalkacaktır. Ekmek ve oda kirası ayda 38 lira edecek. Sonra, bugün en kötü zeytinin kilosu 160 kuruştur. Günde askeri olarak 250 gram zeytin yese bu aile, 40 kuruştan ayda 12 lira eder. Bu insanların giyimi başka herhangi bir ihtiyacı yok mudur? Bütün bunları hesaba katarak asgari geçim şartına bu küçücük ilave, yirmi beş lira, bunların sadece sefaletini azaltır, yoksa bir refah temin etmez kanaatindeyim."*⁷⁷

1955 yılı bütçesinin bir diğer görüşmelerinde yine söz alarak milli eğitimin anlamı, mevcut durumu ve alması gerekli istikamet neler olacağı üzerinde duran Aliye Hanıma göre Türk milleti fevkalade terbiyeli bir millet olduğu gibi milli geleneklerine ve geleceğine bağlı bir millettir. Bu özelliklerin devamının sağlanabilmesi için eğitime özel bir önem verilmesi gerektiğini ifade eden Aliye Çoşkun, medeni dünyaya geç girildiğini, bu gecikmedeki açığı kapatmak için de son 30 yılda büyük inkılaplar yapıldığını anlatmaktadır. Milli eğitimin geliştirilmesi için öğretmenlerin eğitimi ile birlikte halk eğitimine de önem verilmesi gerekliliğine dikkat çekerek halk

⁷⁷ TBMM Tutanak Dergisi, Devre:X, c:5, İçtima:1, 45.İnikat, 21.2.1955, sy.423

Demokrat Parti Döneminde TBMM'deki Kadın Milletvekilleri ve Meclisteki Faaliyetleri (1950-1960)

eğitimi meselelerinin bir an evvel Meclis gündemine getirilmesini arzu ettiğini de söylemektedir ⁷⁸.

Korunmaya muhtaç çocuklar konusunda duyarlı olan ve onların desteklenmesi için kanun teklifinde de bulunan Aliye Çoşkun, 1957 yılı bütçe görüşmelerinde de bu konu ile ilgili olarak söz almıştır. Öncelikle, korunmaya muhtaç çocuk kavramını açıkladıktan sonra onlar için bütçede gerekli düzenlemelerin yapılmasını bir kez daha talep etmektedir ⁷⁹.

Edibe SAYAR (1912-1970): 1912 yılında Safranbolu'da doğmuştur. Babası Maksut Bey annesi Hatice Hanımdır. İstanbul Pangaltı "Nötre Dame de Sion" Fransız Kız Lisesi ve AÜ Hukuk Fakültesi'nde öğrenim görmüştür. Mesleği Serbest Avukatlıktır. Evli ve 1 çocuk annesidir.

Zonguldak'ta stajını yaptıktan sonra hâkimlik yapmaya hak kazandı. Bir süre hâkimlik yaptıktan sonra yayın hayatına atıldı. Çeşitli dergi ve gazetelerde sosyal, edebi ve politik konularda makaleleri yayınlandı. Radyoda bazılarını Fransızcadan uyarladığı piyes ve skeçleri oynanmıştır. Zonguldak'ta Yardımseverler Derneği ile Türk Kadınlar Derneği Başkanlığı yaptı. 24 Eylül 1970 yılında vefat etmiştir. Ankara'da Cebeci'deki Asrî Mezarlığı'nda toprağa verilmiştir ⁸⁰.

Edibe Sayar, X.Dönem TBMM'de Arzuhal Encümeni'nde kâtip, Milli Eğitim Komisyonu'nda üye olarak çalışmıştır. 1 Kasım 1955'te TBMM Riyaset Divanı Kâtipliđi'ne seçilen Sayar, son toplantı yılında Adliye Encümeni'ne seçilmiştir. Ayrıca Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkındaki 5387 sayılı Kanun'da değişiklik yapılmasına dair kanun ile Milletvekilleri Seçimi Kanunu'na muvakkat bir madde eklenmesi hakkındaki kanunun tekriri müzakeresi için kurulan Muvakkat Encümene üye olarak da seçilmiştir ⁸¹. Parlamentoda, Basın Kanunu'nun 33.maddesinin değiştirilmesi, Eczacılar ve Eczaneler Hakkındaki 6196 Sayılı Kanun'un 36.ve 37. maddelerinin değiştirilmesi, özel otomobillerden vergi alınması ve bu suretle temin edilen gelirin Çocuk Esirgeme Kurumu'na devredilmesi gibi 7 kanun teklifi, 1 sözlü sorusu, Genel Kurul'da 4 konuşması vardır (Bakınız EK-2).

⁷⁸ TBMM Tutanak Dergisi, Devre:X, c:5, İctima:1, 47.İnikat, 23.2.1955, sy.599-601

⁷⁹ TBMM Tutanak Dergisi, Devre:X, c:17, İctima:3, 47.İnikat, 26.2.1957, sy.880

⁸⁰ Türk Parlamento Tarihinde Kadın Parlamenterler, sy.340

⁸¹ İsmet Binark, age, c:3, sy.954

İlgili meclise verdiği önergede kadınlar aleyhindeki yayınların denetlenmesini önermiş, konu ile ilgili Genel Kurul'daki konuşmasında kadın haberlerinde resim ve isimlerin yazıldığını, çeşitli olaylarla karşılaşan kadınların yayınlarda kamuoyuna teşhir edilmelerinde bir fayda olmadığına dikkat çekmektedir: *"Zira onlar suçlu değildir ki teşhir edilsinler. Bilakis çok çirkin ve iğrenç bir hadisenin kurbanı olmuşlardır. Hal böyle iken bir de onları isim, hüviyet ve adresleriyle umumi efkara ilan ederek cemiyet içinde büsbütün müşkül duruma sokmaya hakkımız olmamalıdır arkadaşlar."*⁸² Aynı durumun tecavüze uğrayan çocuklar içinde geçerli olduğunu belirten Edibe Hanım, bu konudaki kanun teklifinin Genel Kurul'a geldiğinde kabul edilmesini temenni ederek konuşmasını noktalamıştır.

Nuriye Ferhan PINAR (ERDEM) (1914-2.10.2006): Türkiye'nin ilk Jeoloji Profesörü olan Nuriye Hanım, X. XI.Dönem DP İzmir milletvekillerindendir⁸³.

1932'de İstanbul Erenköy Lisesi'ni bitirdikten sonra açılan sınavı kazanarak Fransa'ya gönderilmiştir. Bordeaux Üniversitesi Kimya ve Tabii İlimler Bölümü'nü 1937'de bitirmiştir. 1937'de İÜ Jeoloji Enstitüsü'nde asistanlık yapmış, 1942'de "Marmara Denizi Havzasının Sismik Jeoloji ve Meteorolojisi" adlı tez çalışması ile doktora, 1945'de "Ege Bölgesi'nin Tektoniği, Sıcak Su ve Madensuyu Kaynakları" adlı tezi ile doçent unvanını almıştır. Nisan 1945'de İÜ Fen Fakültesi Jeodezi Enstitüsü Doçentliği'ne atanmıştır. Aynı yıl yabancı bir profesörle birlikte AÜ, Dil Tarih Coğrafya Fakültesi'nde Paleontoloji derslerini okutmuştur⁸⁴. Uzmanlık alanı: Jeoloji, Sismoloji, Paleontolojidir. 1953'e kadar İÜ'nde Jeoloji Doçenti olarak çalıştıktan sonra 1954'deki seçimlerde İzmir milletvekili olarak TBMM'ye seçilince üniversitedeki görevinden ayrılmıştır⁸⁵.

1939 Erzincan, 1942 Adapazarı, 1949 Karaburun, 1951 Kurşunlu, 1953 Yenice-Gören depremleri hakkında etüt çalışmaları yapmış ve bunları yayınlamıştır. Aynı zamanda Türkiye'de toplanmış bulunan fosilleri tatil aylarında Paris'te inceleyerek Türkiye'ye ait orijinal fosil türleri de bulmuştur. 1951-1954 arasında Brüksel, Cezayir ve Roma'da yapılan milletlerarası

⁸² TBMM Tutanak Dergisi, Devre:X, c:1, 41.İçtima, 16.2.1955, sy.134-135

⁸³ Prof.Dr.Zühtü Arslan, age, c:III, sy.547

⁸⁴ Kazım Öztürk, Türk Parlamento Tarihi, 10.Dönem-1954-1957, c:2, Ankara, 2010, sy.476-477

⁸⁵ Türk Parlamento Tarihinde Kadın Parlamenteler, sy.328-330 ; Kazım Öztürk, age, II, sy.476

Demokrat Parti Döneminde TBMM'deki Kadın Milletvekilleri ve Meclisteki Faaliyetleri (1950-1960)

jeolojik kongrelerinde Türkiye'yi temsil ederek konuşmacı olarak bulunmuştur⁸⁶.

31 Aralık 1962'de Kayseri Cezaevi'nde eski Bilecik DP milletvekili Mehmet Erdem ile evlenmiştir⁸⁷. 1967'de Af Kanunu'ndan sonra tekrar mesleğine dönen Erdem, Mayıs 1967'de Elazığ Teknik Okulu öğretmenliği'ne, Ekim 1967'de İstanbul Teknik Okulu Jeoloji öğretmenliğine, Ekim 1968'de aynı okulum doçentliğine, Temmuz 1970'de İDMMA İnşaat Bölümü doçentliğine atanmıştır. Şubat 1971'de aynı yerin Jeodezi Kürsüsü profesörlüğüne, Temmuz 1982'de YTÜ Mühendislik Fakültesi, İnşaat Bölümü profesörlüğüne getirilmiştir. Buradaki görevinden Mart 1983'de emekli olmuştur⁸⁸. 2 Ekim 2006'da vefat etmiştir.

Nuriye Pınar, X.Dönem TBMM'de Dışişleri ve Millî Eğitim Komisyonları'nda görev yapmıştır. Ayrıca Turizm Genel Müdürlüğü Teşkilâtı, Güzel Sanatlar Akademisi statüsünün değiştirilmesi konularında kurulan geçici komisyonlarda da görev almıştır⁸⁹.

Akademisyen kimliği ile eğitim camiasından TBMM'ye katılan bir vekil olarak, parlamentoda kadınların sayısının artması sayesinde Genel Kurul görüşmelerinin daha uyumlu ve ahenkli geçeceğine inanan Nuriye Pınar, eğitim konularında, özellikle üniversite eğitimi, faaliyetlerde bulunmuş olup Emekli Sandığı ve Üniversiteler Kanunları'nın değiştirilmesine dair 3 kanun teklifi ve iki arkadaşı ile birlikte Pakistan Parlamento Heyeti'nin Türkiye'yi ziyaretleri vesilesiyle TBMM'nin Pakistan Milli Meclisi'ne sevgilerinin iblağına dair 1 önergesi bulunmaktadır(Bakınız EK-2).

XI. Dönemde ikinci kez DP İzmir milletvekili olarak Parlamente'ya giren Nuriye Pınar, bu dönemde Hariciye Encümeni'nde görev almıştır⁹⁰. Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'nun 32. ve 33.maddelerine fıkra ilave edilmesi, Üniversiteler Kanunu'nun 24.maddesinin tadili ve Üniversiteler Kanunu'nun bazı maddelerinin değiştirilmesi ile ilgili 3 kanun teklifi ve Genel Kurul görüşmelerinde 2 sözlü konuşması vardır (Bakınız EK-2).

⁸⁶ Türk Parlamento Tarihinde Kadın Parlamentarler, sy.328-329

⁸⁷ Kazım Öztürk, age, c:2, sy.476

⁸⁸ Kazım Öztürk, age, c:2, sy.477

⁸⁹ İsmet Binark, age, c:3, sy.476

⁹⁰ Zühtü Arslan, age, c:3, sy.547

Piraye LEVENT (1915-20.4.1992): İstanbul-Üsküdar doğumlu olan Piraye Levent'in baba adı Mustafa Necmi, anne adı Nezihe olup, 2 çocuk annesidir⁹¹. İstanbul Kız Lisesi'nden sonra İÜ Eczacılık Fakültesi'ni bitirmiştir. 1939-1943 arasında Aydın Ortaokulu'nda Fizik ve Kimya öğretmenliği yapmış, eşinin vefatından sonra 1952'de Aydın'da bir eczahane açarak (Aydın Emniyet Eczanesi) serbest eczacılığa başlamıştır. Aynı tarihte DP Aydın İl İdare Heyeti'ne girmiştir⁹².

1957'de DP listesinden TBMM'ye Aydın'ın ilk kadın milletvekili olarak katılan Piraye Hanım, 27 Mayıs Askeri Müdahalesi sonrasında Yassıada'da yargılanan 7 kadın milletvekilinden birisidir. Anayasayı İhlal ve Gayrimeşru Servet İktisabı davalarından yargılanmış olup 15 Eylül 1961'de açıklanan mahkeme kararına göre 5 sene hapis cezası ile birlikte 182 lira 50 kuruş para cezasına ve kamu görevlerinden yasak getirilmiştir⁹³. 1963'e kadar Kayseri Cezaevi'nde kalan Piraye Levent, bu tarihten sonra 1992'deki vefatına kadar Aydın'da yaşamıştır.

Piraye Hanım TBMM'de eczacılık mesleğine uygun olarak Sıhhat ve İçtimai Muavenet (Sağlık ve Sosyal Yardım) Komisyonu üyeliği yapmıştır⁹⁴. Komisyon üyeliği dışında Genel Kurul toplantılarında sözlü bir faaliyeti bulunmamaktadır.

Hilal ÜLMAN(1918- 24.6.2000): Gaziantep doğumlu olan Hilal Ülman'ın baba adı Adil, anne adı Sabiha olup, 2 çocuk annesidir⁹⁵. İÜ Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü mezunu olan Hilal Hanım, Erenköy Kız Lisesi, Beykoz ve Kadıköy Ortaokulları'nda 2'şer yıl Tarih öğretmenliği yaptıktan sonra 1945'te Üsküdar Kız Koleji Tarih öğretmenliğine tayin edilmiş ve 1957'ye kadar da bu lisede görev yaptıktan sonra aynı yıl Bursa milletvekili seçilmesiyle görevinden ayrılmıştır⁹⁶.

1960 Askeri Müdahalesi sonrasında tutuklanan ve Yassıada Mahkemeleri'nde yargılanan DP'li milletvekillerinden biri olan Hilal Ülman, Anayasayı ihlal suçundan 4 yıl 2 ay mahkumiyet cezası almıştır. Ayrıca kamu

⁹¹ TBMM Albümü-1920-2010, 2.Cilt-1950-1980, Ankara, 2010, sy.697

⁹² Türk Parlamento Tarihinde Kadın Parlamenterler 1935-2009, sy.267-268

⁹³ Yüksek Adalet Divanı Kararları, İstanbul-Yassıada 14 Ekim 1960-15 Eylül 1961, İstanbul, 2007 sy.357, 375-378

⁹⁴ Türk Parlamento Tarihinde Kadın Parlamenterler, sy.268

⁹⁵ TBMM Albümü-1920-2010, sy.704

⁹⁶ Türk Parlamento Tarihinde Kadın Parlamenterler, sy.418-419

Demokrat Parti Döneminde TBMM'deki Kadın Milletvekilleri ve Meclisteki Faaliyetleri (1950-1960)

görevinden de yasaklanmıştır. Yassıada'dan sonra cezasının bir bölümü Kayseri Cezaevi'nde geçirdikten sonra 1963 Affı ile serbest kaldıktan sonra bir özel şirkette personel müdürü olarak çalışma hayatına devam etmiştir⁹⁷. 24 Haziran 2000'de vefat etmiş, Ankara Karşıyaka Mezarlığı'na defnedilmiştir⁹⁸.

Hilal Ülman 1957 seçimleriyle oluşan XI. Dönem TBMM'de eğitimci olması sebebiyle Milli Eğitim ve Çalışma Komisyonluğu'nda üyelik yapmış ve eğitim ile ilgili konularda çalışmalarda bulunmuştur⁹⁹. 3 yıllık parlamento görevinde 5 kez Meclis kürsüsünden konuşan Hilal Ülman'ın 2'de kanun teklifi bulunmaktadır. Meclis'teki konuşmalarında içinden geldiği eğitim camiasının sorunlarıyla ilgili konulara dikkat çeken Ülman'a göre eğitim; *"bir memleket davasıdır, bir demokrasi davasıdır, bir insanlık davasıdır."*¹⁰⁰

1958'de Meclisteki maarif bütçesi görüşmelerindeki konuşmasında eğitim konusunu farklı siyasi düşüncelerin üzerinde ve günlük siyasi çekişmelerin dışında, bir milli birlik cephesi olarak değerlendiren Hilal hanım, politikacıların bu alanı şahsi ihtiraslarına alet etmemelerini istemektedir. Öğretmenlik mesleğinin kutsallığı ve önemine de sık sık vurgu yapan Hilal Ülman, maddi bir refah seviyesine ulaşamayan öğretmenlerin ek işler yapmak zorunda kalacağı ve bunun sonucunda da işlerine gerekli dikkati ve özeni gösteremeyeceklerini ifade ederek bunun da devletin geleceğini etkileyeceğini söylemektedir. Milli Eğitim Bakanlığı yayınlarının öğretmenlere ücretsiz verilmesinin de yararlı olacağı kanaatinde¹⁰¹.

İlkokul müfettişlerinin durumlarının düzeltilmesi için yapılan teklifi de destekleyen Hilal Ülman'a göre teklifin kabul şu nedenle önemlidir: *"Bu teklifin Yüksek Heyetinizce kabulü, kültürlü büyük bir kütleyi kazanç bakımından tatmin ederek kendine çeken serbest sektöre karşı da öğretim mesleğini koruyacak, öğretmenlere yüksek bir sosyal seviye hazırlayacak ve böylece manevi hasletler bakımından seçkin ve üstün vasıflı insanların meslekte kalmasını sağlayacaktır."*¹⁰²

Yüksek İslam Enstitüsü'nün kurulması teklifini destekleyen Hilal Hanım, yıllardır ihmal edilmiş bu konunun bir an önce sonuçlanmasını

⁹⁷ Hilal Ülman, Kadımlar Koşuşu, Yassıada, Ankara, 2013, sy.iii

⁹⁸ TBMM Albümü, c:II, sy.704 ; Zühtü Arslan, age, c:3, sy.253-254

⁹⁹ Türk Parlamento Tarihinde Kadın Parlamenterler, sy.418-419

¹⁰⁰ TBMM Tutanak Dergisi, Devre:XI, c:2, İçtima:1, 47.İnikat, 26.2.1958, sy.721

¹⁰¹ TBMM Tutanak Dergisi, Devre:XI, c:2, İçtima:1, 47.İnikat, 26.2.1958, sy.721-722

¹⁰² TBMM Tutanak Dergisi, Devre:XI, c:4, İçtima:1, 85.İnikat, 25.7.1958, sy.663

istemektedir. İmam-Hatip Lisesi mezunlarına daha yüksek bir din kültürü eğitimi alma fırsatının verilerek memleketin ihtiyacı olan bilgili din adamlarının yetiştirilebileceği inanmaktadır¹⁰³.

1960 yılı maarif bütçesi görüşmelerinde de kürsüye çıkan Hilal Hanım eğitim konusunun ne kadar önemli olduğunu ve kendisinin de bu konuya ne kadar önem verdiğinin bir kez daha altını çizdikten sonra öğretmenler için şu düzenlemelerin yapılmasını istemektedir: *“Orta ve teknik tedrisat kadro kanunlarının bir an evvel çıkarılması öğretmen yetiştiren Üniversite şubelerine daha çok miktarda burs temini ve öğretmenin fikri inkişafını ve görgüsünü artıracak yurt içi ve yurt dışı gezilerin çoğaltılması bu mütevazî fikir işçisine maddi ve manevi huzur getirecektir. ...Üzerinde durduğum bir mesele de köy gezici kurslarıdır. Milli davamız olan köy kalkınmasında büyük payı ve semeresi olacağına inandığımız bu kursların çok faydalı olacağına kani bulunmaktayım. Medeniyet ışığını nurlu elleri ve örnek durumlarıyla köylere götüren bu nevi kursların adetlerinin arttırılmasını sayın Maarif Vekilimizden hassaten rica ederim.”*¹⁰⁴

Hilal Ülman'ın 2 kanun teklifi ise; 2 arkadaşıyla birlikte 5545 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun 40. ve 41.maddelerinin değiştirilmesine dair olan teklifi¹⁰⁵ ve 5423 sayılı Esnaf Vergi Kanunu'nun kaldırılması ve 5421 sayılı kanunun bazı tadili ile ilgili teklifidir¹⁰⁶.

Ayşe GÜNEL (1900-19.6.1988¹⁰⁷): Trabzon eşrafından Ali-Atiye Kalafat'ın kızı¹⁰⁸, DP Çanakkale milletvekillerinden olup Gümrük ve Tekel Bakanlığı yapmış olan Emin Kalafat'ın ablasıdır¹⁰⁹.

İstanbul Kız Muallim Mektebi mezunu olan Günel¹¹⁰, Çanakkale Fransız Mektebi'nde, Çanakkale İlkokulu ve Ortaokulu'nda Türkçe Öğretmeni

¹⁰³ TBMM Tutanak Dergisi Devre:XI, c:9, İçtima:2, 78.İnikat, 8.6.1959, sy.618

¹⁰⁴ TBMM Tutanak Dergisi, Devre:XI, c:12, İçtima:8, 78.İnikat, 25.2.1960, sy.577

¹⁰⁵ TBMM Tutanak Dergisi, Devre:XI, c:11, İçtima:3, 33.İnikat, 5.2.1960, sy.540

¹⁰⁶ TBMM Tutanak Dergisi, Devre:XI, c:11, İçtima:3, 34.İnikat, 8.2.1960, sy.581

¹⁰⁷ Ayşe Günel'in doğum ve ölüm tarihi kaynaklarda farklılık göstermektedir. TBMM Meclis Albümü'nde 1900-19.6.1988 olarak verilmişken(TBMM Albümü, c:II,sy.721), Kadın Parlamenterler adlı eserde doğum tarihi aynı olmakla birlikte ölüm tarihi 27.5.1991 olarak verilmektedir(Kadın Parlamenterler, sy.193). Türk Parlamento Tarihi'nde ise 1906-1988'dir (Zühtü Arslan, age, sy.502). Milliyet Gazetesi'ndeki ölüm ilanında 19.6.1988 tarihi verilmiştir (Milliyet, 21 Haziran 1988). Bu veriler ışığında TBMM Albümü'ndeki bilginin doğruluğu test edildiği için buradaki tarih esas alınmıştır(Filiz Çolak).

¹⁰⁸ Milliyet, 21 Haziran 1988, sy.7

¹⁰⁹ Milliyet, 11 Kasım 1984, sy.9

Demokrat Parti Döneminde TBMM'deki Kadın Milletvekilleri ve Meclisteki Faaliyetleri (1950-1960)

olarak görev yapmıştır¹¹¹. 1935'de Çanakkale Umumi Meclis ve Daimi Encümen Üyeliği'nde bulunmuş, 1940'dan sonra İstanbul'a yerleşmiştir. Burada İstanbul Belediye Meclis Azası, İstanbul Tütün Bank Meclis Azası görevlerinin yanı sıra çocuk yuvaları, Kızılay gibi sosyal kurumlarda vazifelerde bulunmuştur. 1946'da DP kurulduktan sonra hemen bu partiye başvurarak Teşvikiye Ocağı'na kayıt olmuştur. Aynı zamanda İdare Heyetine de seçilmiştir. 1949'da Beşiktaş İlçe Meclisi'ne ve DP Barbaros Dispanseri Başkanlığı'na seçilmiş, Belediye Meclisi üyeliği yapmıştır¹¹².

27 Mayıs Askeri Müdahalesi sonrasında yargılanan DP'liler arasında bulunan Ayşe Günel, Yassıda Mahkemeleri'nde Anayasayı İhlal ve Gayrimeşru Kazanç İktisabı davalarında yargılanmıştır. Haksız kazanç davasından beraat etmiş, Anayasayı ihlal davasından suçlu bulunarak 5 sene 2 ay tutukluluk cezası almıştır¹¹³. 1963'de affa kadar Kayseri Cezaevi'nde kalan Ayşe Hanım bu tarihten sonra aktif siyasete girmemiş, sosyal faaliyetlerle ilgilenmiştir. 19 Haziran 1988'de vefat etmiş, İstanbul Zincirlikuyu Mezarlığı'na defnedilmiştir¹¹⁴.

XI. Dönem TBMM'de Maarif Komisyonu üyesi¹¹⁵ olan Ayşe Günel aktif bir milletvekili değildir. 3 yıllık parlamento hayatında bir kez Meclis kürsüne çıkmıştır. Maliye Vekaleti'nin 1960 yılı bütçesi görüşmelerinde İstanbul'a ayrılan gelirin suistimal edildiğine dair eleştirisi üzerine İstanbul milletvekili olarak savunma amaçlı söz alarak böyle bir ithamın doğru olmadığını ifade İstanbul'un ne kadar önemli bir şehir olduğunu ve ayrılan tahsisatın aynen kabul edilmesini istemiştir: *"İstanbul layık olduğu mertebeye varınca muhakkak ki, oradan temin edilecek dövizler umarım ki talep ettiklerinizden fazlasını size verecektir. İstanbul bütün abideleri ile, eserleri ile yalnız bizim değil bütün dünyanın nazarlarını üstüne çekmiş bir şehirdir. Biraz evvel bütün dünyanın koşmak istediği bir şehirdir. Dünkü İstanbul ile bugünkü İstanbul'un fotoğraflarını burada göstermek imkânı yoktur. İstanbul için ne istenilirse vermek lazımdır, memnuniyetle vereceğiz."*¹¹⁶

¹¹⁰ Türk Parlamento Tarihinde Kadın Parlamenterler, sy.193

¹¹¹ TBMM Albümü-1920-2010, 2.Cilt-1950-1980, sy.721

¹¹² Türk Parlamento Tarihinde Kadın Parlamenterler, sy.194

¹¹³ Yüksek Adalet Divanı Kararları, sy.357, 375-378

¹¹⁴ Milliyet, 21 Haziran 1988

¹¹⁵ Türk Parlamento Tarihinde Kadın Parlamenterler, sy.193

¹¹⁶ TBMM Tutanak Dergisi, Devre:XI, c:12, İçtima:8, 47.İnikat, 25.2.1960, sy.542-543

A.Necla TEKİNEL (1921-2015): Baba adı Ali, anne adı Naciye'dir. İstanbul İtalyan Lisesi'nin ardından İÜ Hukuk Fakültesi'ni bitirmiştir. 1948'den itibaren serbest avukatlık yapmaya başlamıştır. 3 çocuk annesidir¹¹⁷.

1950'de İstanbul Belediye Meclisi ve 1953'de Sarıyer Encümen Üyesi ve yine aynı yıl Sarıyer İlçesi İdare Heyeti Reisi görevlerinde bulunmuştur. 1946'da DP'ye katılmış ve 1957 seçimleri ile XI.Dönem TBMM'ye DP İstanbul milletvekili olarak girmiştir. XI.Dönem TBMM'de Adliye, XVII.Dönemde Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm ve Dilekçe komisyonları ile Parlamentolararası Birlik Türk Grubu üyeliklerinde bulundu.

27 Mayıs 1960 Askeri Müdahalesi ile siyasi hayatı kesintiye uğrayan Tekinel'in siyasi yasağı kalktıktan sonra tekrar siyasete dönmüştür. XVII. Dönem(1983-1987) TBMM'ye Milliyetçi Demokrasi Partisi'nin İstanbul milletvekili olarak girmiştir (MDP'nin kendisini feshetmesi üzerine 15.5.1986'da DYP'ye katılmıştır.)¹¹⁸ Eylül 2015'de vefat eden Necla Tekinel, İstanbul Zincirlikuyu Mezarlığı'na defnedilmiştir¹¹⁹.

Necla Hanım hukukçu olduğu için XI. TBMM'de Adliye Encümeni'nde görev yapmıştır¹²⁰. Adliye Bakanlığı'nın 1960 bütçesi ile ilgili olarak Meclis kürsüsünde 1 kez konuşma yapan Tekinel, adalet kavramının önemine vurgu yaparak muhalefetin (CHP) 1950'den bu yana iktidar partisi olarak kendilerine haksız ithamlarda bulunduğu dikkat çekerek bundaki amaçlarının *“bir memleketin bekası için lüzumlu mefhumlardan en önemlisi olan adalet mefhumu üzerinde, şüpheler yaratmak ve bilahara, memleketin hayrına olmasa dahi bundan istifade etmek”* olduğunu ifade etmektedir. DP'nin adaletin iyi işleyebilmesi için hem gerekli tedbirleri almakta olduğu hem de vatandaşların aralarındaki ihtilaflı konuları kolayca halledebilmeleri için yeni mahkemeler kurmakta ve diğer taraftan bu teşkilat mensuplarının rahatça yaşabilmeleri için Ödenek Kanunu'nu çıkardığını anlatan Tekinel, muhalefetin bütün bu gelişmeleri engelleyici bir tutum içerisinde olduğunu söylemektedir¹²¹.

27 Mayıs müdahalesinden sadece 3 ay önce gerçekleşen bu Meclis görüşmelerinde görülmektedir ki iktidar partisi mensupları ülke gidişatındaki

¹¹⁷ TBMM Albümü-1920-2010, 2.Cilt-1950-1980, sy.724

¹¹⁸ Türk Parlamento Tarihinde Kadın Parlamenterler, sy.373-374

¹¹⁹ <http://www.hurriyetvefatilani.net/avukat-arife-necla-tekinel-vefat-ilani-v-4801>, 28.06.2017, 19.32

¹²⁰ Zühtü Arslan, age, c:III, sy.482

¹²¹ TBMM Tutanak Dergisi, Devre:XI, c: 12, İçtima:3, 46.İnikat, 24.2.1960, sy.394-395

Demokrat Parti Döneminde TBMM'deki Kadın Milletvekilleri ve Meclisteki
Faaliyetleri (1950-1960)

gelişmeleri yeteri kadar değerlendirememekte ve her şey için muhalefet partisini suçlamaktadırlar.

N. Perihan ARIBURUN (23.1.1913-9.1.2001): Atatürk'ün Harp Okulu'ndan hocası olan General A.Naci Eldeniz'in kızı, Türk Hava Kuvvetleri Komutanı Tahsin Arıburnu'nun eşi olan Perihan Hanım, 2 çocuk annesidir¹²².

Ankara Kız Lisesi'nden sonra 1931'de AÜ Hukuk Fakültesi'nden mezun olduktan sonra Atatürk tarafından İngiltere'ye gönderilmiştir. Temyiz Mahkemesi 3.Ceza Dairesi Hakimi, Cide Hakim Muaviniği görevlerinden sonra, 1953'den itibaren serbest avukatlık yapmıştır¹²³.

Türk Hava Kurumu, Ankara Körler Okulu ve kurucu üyesi ve Genel Başkanı olarak görev yaptığı Körlere Işıklar Vakfı'nda çalışmalarda bulunmuştur. Ankara Körler Ortaokulu'nda 15 yıl haftada 1 gün kitap okumuş ve Yabancı Dil Laboratuvarı'nın kurulmasını sağlamıştır. 1946-1948 arasında Washington Kızıl Haç Kan Bankası'nda gönüllü çalışmalarını müteakip Kızılay Kan Bankası'nın kuruluşunda ve 1956-1960 arasında Türk Hava Kuvvetleri'nde bayan subaylar yetiştirilmesinde etkin hizmetleri olmuştur¹²⁴.

XI. Dönem TBMM'de Perihan Arıburun Maarif Encümeni'nde görev yapmıştır¹²⁵. Parlamento döneminde kanun teklifi yada önergesi olmayan Perihan Arıburun'un Genel kurul görüşmelerinde 2 sözlü konuşması vardır (Bakınız EK-2).

Perihan Arıburun'un Genel Kurul'da Meclis kürsüsündeki ilk konuşması 8 Haziran 1959'da olup 5434 sayılı T.C Emekli Sandığı Kanunu'nun 40.maddesine bir (F) fıkrası eklenmesine dairdir. Söz konusu madde "Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Reisinin yaş haddi vazifesinde kalması lüzumlu ve faydalı görüldüğü takdirde İcra Vekilleri Heyeti kararı ile birer senelik fasılalarla 3 sene uzatılmasıdır"¹²⁶. Perihan Arıburun, 1960'da NATO Askeri Komitesi Başkanlığı'nın Türkiye'ye verilmesinin söz konusu olduğunu ve görev süresi dolacak olan Org. Rüşdü Erdelhun'un bu görevi yerine

¹²² Prof.Dr.Zühtü Arslan, age, c:III, sy.561

¹²³ TBMM Albümü-1920-2010, 2.Cilt-1950-1980, sy.725

¹²⁴ Türk Parlamento Tarihinde Kadın Parlamenterler, sy.69-70

¹²⁵ Zühtü Arslan, age, c:3, sy.562

¹²⁶ TBMM Tutanak Dergisi, Devre:XI, c:9, İçtima:2, 78.İnikat, 8.6.1959, sy.596

getirecek liyakate sahip olduğunu, görev süresinin uzatılabilmesi gerekliliği için de bu teklifin kabul edilmesini istemektedir¹²⁷.

T.C Turizm Bankası Kanun layihasının 18.maddesi ile Heyet-i Vekile'ye, talih oyunları oynamak için bazı kulüplerin açılma izninin verilmesine dair teklifin görüşmelerinde söz alarak kürsüye karşı çıkan Perihan Arıburun, “*Türk çocuklarının terbiyesinde menfi bir yol oynamak ihtimali*” nedeniyle bu madde teklifinin layihadan çıkarılmasını istemektedir¹²⁸.

Ubeyde ELLİ (1907 – 1991): 1907 yılında İstanbul’da doğmuştur. Babası Asım Bey, annesi Rail Hanım’dır. Evli ve iki çocuk annesidir. İlk, orta ve lise tahsilini Erenköy Kız Lisesi’nde yapmıştır.

1939’da sosyal ve siyasi çalışmalara başladı. Yardım Sevenler Yurdu, Kızılay Veremle Mücadele ve Türk Kadınlar Birliği gibi hayır müesseselerinin genel kurul üyeliklerinde başkanlık, müfettiş ve murakıplık yapmıştır. Eğitim, sağlık ve köycülük komiteleri idareciliklerinde ve müteaddit komisyonların ve kooperatiflerin başkanlıklarında bulundu. CHP teşkilatının ocak, bucak, ilçe başkanlıklarında ve il idare kurulu üyeliklerinde 19 sene sürekli çalışmıştır. 1948–1949 yıllarında Çankaya ilçesi Maarif Encümeni’nde ve Belediye Takdir Kıymet Komisyonu’nda ve 1950’ye kadar iki devre Belediye Meclisi Azalığı’nda hizmet etmiştir¹²⁹.

Türk Kadınlar Birliği Genel Kurul Üyesi ve CHP Kadın Kollarının Merkez Heyeti Başkanı olarak görevli iken 1957 seçimlerine katılarak CHP Ankara milletvekili olarak seçilmiştir. Parlamento sonrasında politik ve sosyal çalışmalara devam eden Ubeyde Elli, 7 Ağustos 1991’de vefat etmiştir¹³⁰.

Ubeyde Elli’nin XI. Dönem Parlamentoda Milli Eğitim komisyonunda görev yapmıştır¹³¹. Bu dönem içerisindeki faaliyeti 3 arkadaşı ile birlikte 5545 sayılı Milletvekili Seçim Kanunu’nun bazı maddelerinin tadiline dair 1 önergesi, 14 arkadaşı ile birlikte 1757 sayılı Kanuna ek 5142 sayılı Kanunun 6478 numaralı kanunla değiştirilen birinci maddesine bir fıkra eklenmesine dair 1 teklif ve Genel Kurul görüşmelerinde Çalışma Vekaleti’nin 1960 Bütçesi ile ilgili 1 sözlü konuşması vardır (Bakınız EK-2).

¹²⁷ TBMM Tutanak Dergisi, Devre:XI, c:9, İçtima:2, 78.İnikat, 8.6.1959,sy.599

¹²⁸ TBMM Tutanak Dergisi, Devre:XI, c:13, İçtima:3, 60.İnikat, 25.4.1960, sy.250

¹²⁹ Türk Parlamento Tarihinde Kadın Parlamenterler, sy.161

¹³⁰ Prof.Dr.Zühtü Arslan, age, c:III, sy.136-137

¹³¹ TBMM Tutanak Dergisi, Devre:XI, c:11, İçtima:3, 33.İnikat, 5.2.1960, sy.540

Demokrat Parti Döneminde TBMM'deki Kadın Milletvekilleri ve Meclisteki Faaliyetleri (1950-1960)

SONUÇ

Türkiye'de kadınların siyasi hayata katılımı Dünyanın pek çok gelişmiş ülkesindeki hemcinslerine göre daha erken bir tarihte başlamıştır. Aşama aşama gerçekleşen bu süreçte önce 1930 yılında çıkarılan Belediye Kanunu ile belediye seçimlerinde seçme ve seçilme hakkını takiben 26 Ekim 1933'de Köy Kanunu'nda değişiklik yapılarak köylerde muhtar olma ve ihtiyar meclisine seçilme hakkını kazanan Türk kadını nihai olarak 5 Aralık 1934 tarihinde kabul edilen bir yasa ile milletvekili seçme ve seçilme hakkını da kazanarak bu süreci tamamlamıştır.

Türk kadını kendisine verilen bu hakkı 8 Şubat 1935'deki ilk genel seçimlerden itibaren titizlikle kullanmıştır. 1935'de ki seçim sonuçlarına göre Meclis'e 17 kadın milletvekili girmiştir. 1936'da boşalan milletvekillikleri için yapılan ara seçimde Hatice Özgener Çankırı'dan milletvekili seçilmiş olup, böylece V. Dönem(1935-1939) TBMM'de kadın milletvekili sayısı 18 olmuştur. Kadınların Meclisteki temsil oranı % 4.5'dir(381 Erkek, 18 Kadın).

1939 ve 1943 seçimlerinde 16'şar kadın Parlamento'ya girme hakkı elde etmesine karşılık 1946'da bu rakam 9'a düşmüştür. Çünkü 1946'da tek dereceli seçimlerin uygulanması, kadınlar aleyhine bir rekabet alanı oluşturmuştur. Bu dönemi izleyen yıllarda kadın parlamenterlerin sayısında önemli bir artış olmamıştır. Hatta tek partili dönemde mecliste kadınların oranının daha yüksek olduğu, çok partili dönemde ise en aza indiğini belirtmek gerekmektedir. 14 Mayıs 1950 seçimlerinde 472 milletvekilinin sadece 3'ü (% 0.6), 2 Mayıs 1954 seçimlerinde 535 milletvekilinin 4'ü (%0.7) ve 27 Ekim 1957 seçimlerinde 587 milletvekilinin sadece 8'i (%1.3) kadınlar oluşturabilmiştir.

14 Mayıs 1950 seçimlerinde TBMM'ye giren 3 kadın parlamenter; DP İstanbul milletvekili Necla Tlabar, Bağımsız İzmir milletvekili Halide Edip Adıvar ve CHP Kars milletvekili, sonradan bağımsız Tezer Taşkıran.

2 Mayıs 1954 seçimlerinde Nazlı Tlabar 2.kez DP İstanbul milletvekili, Nuriye Pınar DP İzmir milletvekili, Edibe Sayar DP Zonguldak milletvekili ve Aliye Timuçin Çoşkun DP Ankara milletvekili olarak X.Dönem TBMM'de yer almışlardır.

27 Ekim 1957 seçimlerinde parlamento'ya giren kadın milletvekili sayısı DP iktidarındaki en fazla sayıyı oluşturmaktadır. 8 kadın

milletvekilinin 7'si DP'ye sadece 1'i CHP'sine mensuptur. DP milletvekilleri 3.kez seçilen Nazlı Tlabar (İstanbul), 2.kez seçilen Nuriye Pınar, Hilal Ülman (Bursa), Piraye Levent (Aydın), Ayşe Günel (İstanbul), Necla Tekinel (İstanbul) ve Perihan Arıburun (İzmir)'dur. CHP'den parlamentoya giren tek kadın ise Ankara milletvekili Ubeyde Elli hanımdır.

Hepsi de eğitimli, yabancı dil bilen meslek sahibi olan bu 12 kadın milletvekili, meslekleri ve çalışma alanlarına uygun olarak parlamento içerisinde çeşitli komisyonlarda görev yapmışlardır. Bunlar; Milli Eğitim, Dışişleri, Sağlık ve Sosyal Yardım Komisyonlarıdır.

Aynı zamanda ülke gündemi ve özellikle kadınlarla ilgili teklif ve öneriler veren milletvekilleri zaman zaman Genel Kurul görüşmelerinde kürsüye çıkarak çeşitli konular, bütçe görüşmeleri, kültür ve eğitim gibi, hakkındaki düşüncelerini dile getirmişlerdir. Bu açıdan en aktif olanı Kars milletvekili Tezer Taşkıran'dır. Tezer hanımın IX. Dönem TBMM'de 6 kanun teklifi, 1 önergesi ve çeşitli konularda 17 konuşması vardır. Tezer Taşkıran'ı Edibe Sayar, Nazlı Tlabar, Halide Edip, Nuriye Pınar, Aliye Timuçin, Hilal Ülman takip etmektedir. Perihan Arıburun'un 2, Ayşe Günel ve Necla Tekinel 1'er Genel Kurul konuşmaları vardır. Meclis kürsüsünde hiç görülmeyen ve herhangi bir teklif ve önergesi bulunmayan tek isim ise DP Aydın milletvekili Piraye Levent'tir.

KAYNAKÇA

Resmi Yayın

TBMM Tutanak Dergisi, IX.Dönem(1950-1954)

TBMM Tutanak Dergisi, X.Dönem(1954-1957)

TBMM Tutanak Dergisi, XI.Dönem(1957-1960)

https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tutanak_dergisi_pdfler.meclis_donemleri?v_meclisdonem=0

TBMM Albümü-1920-2010, 2.Cilt-1950-1980

Milletvekili Genel Seçimleri, 1923-2011, TÜİK, Ankara, 2012

Kitap

ARSLAN, Zühtü, Türk Parlamento Tarihi TBMM- XI. Dönem(1957-1960), c:I-III, TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları, Ankara, 2013

Demokrat Parti Döneminde TBMM'deki Kadın Milletvekilleri ve Meclisteki Faaliyetleri (1950-1960)

BİNARK, İsmet, Türk Parlamento Tarihi, TBMM X.Dönem(14 Mayıs 1954-1 Kasım 1957), c:I-III, TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları, Ankara, 2010

DOĞRAMACI, Emel, Atatürk'ten Günümüze Sosyal Değişimde Türk Kadını, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 1993

EROĞUL, Cem, Demokrat Parti, Tarihi ve İdeolojisi, İstanbul, 2003

Kadın Parlamenterler, Haz.Yüksel Binici, Demokrat Parti AR-GE Başkanlığı, Ankara, 2009

ÖZTÜRK, Kazım, Türk Parlamento Tarihi, IX.Dönem(1950-1954), c:I, TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları, Ankara, 1999

ÖZTÜRK, Kazım, Türk Parlamento Tarihi, IX.Dönem(1950-1954), c:VII, TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları, Ankara, 1998

TUNCER, Erol, Osmanlıdan Günümüze Seçimler (1877-2002), Tesav Yayınları, Ankara, 2003

Türk Parlamento Tarihinde Kadın Parlamenterler 1935- 2009, Haz. Semra Gökçimen, Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları, Ankara, 2009.

ÜLMAN, Hilal, Kadınlar Koşuşu, Yassıada, Ankara, 2013

YARAMAN Ayşegül, Bir Demokrasi Tartışması, Türkiye'de Kadınların Siyasal Temsili (1935-1999), Bağlam Yayınları, İstanbul, 1999

Yüksek Adalet Divanı Kararları, İstanbul-Yassıada 14 Ekim 1960-15 Eylül 1961, İstanbul, 2007

Makale

ÇOLAK, Filiz, "*Türk Siyasi Tarihinde Beyaz İhtilal:14 Mayıs 1950 Genel Seçimleri(İzmir Örneği)*", Türk İslam Medeniyeti Akademik Araştırmalar Dergisi, sayı:6, Konya, 2008, s.95-108

GÜVELOĞLU; Gülşah Kurt, "*Demokrat Parti'nin Kadın Milletvekillerinden Nazlı Tlabar (1950 - 1960)*", Tarih ve Gelecek Dergisi, Ağustos 2016, Cilt: 2, Sayı:2, s. 9- 35

YILMAZ, Ensar, "*1954 Seçimlerinin Önemi, Öne Çıkan Özellikleri ve Siyasi Sonuçları*", New World Sciences Acedemy, Volume: 5, Number: 4, Article Number; 4C0061, Bartın, 2010, s. 541- 551

Tez

ÇAKIR, Gülizar, Türkiye’de Kadın Milletvekilleri, 1935-1999, İnönü Üniv., SBE, Kamu Yönetimi Anabilimdalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Malatya, 1999

DUROĞLU, Sibel, Türkiye’de İlk Kadın Milletvekilleri, AÜ, SBE, T.Cumhuriyeti Tarihi Anabilim dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2007

ŞAHİN, Ayşegül Akgül, Türkiye’de Kadın Milletvekilleri ve Meclisteki Çalışmaları(1935-2002), Niğde Üniversitesi, SBE, Sosyal Bilgiler Öğretim Programı bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi, Niğde, 2008

ŞAHİN, Cemile, Türk Parlamentosunda Kadın Milletvekilleri(1935-2007), Atatürk Üniversitesi, SBE, Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi Erzurum, 2010

Demokrat Parti Döneminde TBMM'deki Kadın Milletvekilleri ve Meclisteki Faaliyetleri (1950-1960)

EK-1

DP DÖNEMİ'NDE TBMM'DEKİ KADIN MİLLETVEKİLLERİ

N. TLABAR (DP-İstanbul)

H. E. ADIVAR (Bağımsız-İzmir)

T. TAŞKIRAN (CHP-Kars)

A. T. ÇOŞKUN (DP-Ankara)

E. SAYAR (DP-Zonguldak)

N. PINAR (DP-İzmir)

U. ELLİ (CHP-Ankara)

P. ARIBURUN (DP-İzmir)

Demokrat Parti Döneminde TBMM'deki Kadın Milletvekilleri ve Meclisteki Faaliyetleri (1950-1960)

N. TEKİNEL (DP-İstanbul)

A. GÜNEL (DP-İstanbul)

H. ÜLMAN (DP-Bursa)

P. LEVENT (DP-Aydın)

Filiz Çolak

EK-2
KADIN MİLLETVEKİLLERİNİN MECLİS FAALİYETLERİ
LİSTESİ*
(1950-1960)

IX. DÖNEM(1950-1954)

NAZLI TLABAR (DP-İstanbul)

Teklif(17.1.1951): T.C Emekli Sandığı Kanunu'nda bazı değişiklikler yapılması hakkında

Teklif(9.1.1951): Milli Piyango'nun 1951 Yılbaşı Keşidesi birinci ikramiyesinin (Göçmen ve Mültecilere Türkiye Yardım birliği) emrine verilmesi hakkında

Takrir(14.5.1951):Milli Piyango'nun 1951 Yılbaşı Keşidesi birinci ikramiyesinin (Göçmen ve Mültecilere Türkiye Yardım birliği) emrine verilmesi hakkındaki kanun teklifinin geri verilmesine dair.

Söz Alanlar(24.2.1951): Dışişleri Bakanlığı 1951 Bütçesi münasebetiyle.

Söz Alanlar(25.2.1951): MEB , İÜ, İTÜ, AÜ ve Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü 1951 bütçeleri münasebetiyle

Söz Alanlar(26.2.1951): Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı ile Hudut ve Sahiller Genel Müdürlüğü 1951 bütçeleri münasebetiyle

Söz Alanlar(27.2.1951): Çalışma Bakanlığı 1951 yılı Bütçesi münasebetiyle

Söz Alanlar(23.2.1952): Basın Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü 1952 yılı bütçesi münasebetiyle

Söz Alanlar(27.4.1953): Turizm Endüstrisini Teşvik Kanunu münasebetiyle

Söz Alanlar(14.12.1953): CHP'nin Haksız İktisaplarının İadesi Hakkındaki Kanun münasebetiyle

HALİDE EDİP ADIVAR (Bağımsız-İZMİR)

Teklif(13.6.1951): Çiftçi Mallarının Korunması hakkındaki kanununun 4.maddesine bir fıkra ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesine dair

Beyanat ve Nutuklar(9.5.1951): Geçen tutanak hakkındaki demeci

* Bu liste, www.tbmm.gov.tr/tutanaklar açık erişimdeki milletvekili dönem ve ismine göre yapılan taramalardan yararlanılarak hazırlanmıştır.

Demokrat Parti Döneminde TBMM'deki Kadın Milletvekilleri ve Meclisteki Faaliyetleri (1950-1960)

Söz Alanlar(24.2.1951): A. Menderes'in kurduğu Hükümetin programı münasebetiyle

Söz Alanlar(25.2.1951): Maliye Bakanlığı ve Devlet Borçları 1951 yılı bütçeleri münasebetiyle

Söz Alanlar(7.5.1951): MEB, İ.Ü, İTÜ, AÜ ve Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü 1951 yılı bütçeleri münasebetiyle

Söz Alanlar(28.11.1951): Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu münasebetiyle

Söz Alanlar(17.12.1952): 491 sayılı Teşkilatı-ı Esasiye Kanunu'nun Tekrar Mer'iyete Girmesi Hakkındaki kanun münasebetiyle

Söz Alanlar(17.2.1953): 1953 yılı Bütçe Kanunu'nun tümü münasebetiyle

Söz Alanlar(25.5.1953):Köy Kanunu Layihası münasebetiyle

TEZER TAŞKIRAN(CHP/Bağımsız-KARS)

Teklif(25.5.1951): Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu'nun 43.maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında

Teklif(27.12.1950):T.C Emekli Sandığı Kanunu'nun 75.maddesine bir fıkra eklenmesine dair

Teklif(6.2.1952): Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkındaki 5387 Sayılı Kanunun 4. Ve 5.maddelerine birer fıkra eklenmesi hakkında

Teklif(10.4.1953): T.C Emekli Sandığı Kanunu'na geçici bir madde eklenmesi hakkında

Teklif(5.2.1954): Erzurumlu Kara Fatma'ya vatani hizmet tertibinden aylık bağlanması hakkında

Teklif(25.2.1954): Karşılı Hasan Aydın'a vatani hizmet tertibinden aylık bağlanması hakkında

Önerge(22.2.1952): Korunmaya Muhtaç Çocuklar hakkındaki 5387 sayılı kanunun 4. Ve 5.maddelerine birer fıkra eklenmesi hakkındaki kanun teklifinin geri verilmesine dair

Söz Alanlar(7.7.1950): Belediye Kanunu'na bazı maddeler eklenmesine ve bu kanunun bazı maddelerinin kaldırılmasına dair kanun münasebetiyle

Söz alanlar(12.7.1950): Anayasanın 2.maddesindeki "Devlet Dili Türkçedir" fıkrasının yorumlanmasına dair Anayasa Komisyonu Raporu münasebetiyle

Söz alanlar(29.11.1950): Hukuk Fakültesi öğrencilerinden Yusuf Yılmaz Yavuz hakkındaki Dilekçe Komisyonu kararı münasebetiyle

Söz Alanlar(9.2.1951): Çeşitli kanunlarla mevcut geçici tazminat ve yabancı dil ikramiyeleri ile sair ikramiyeler hakkındaki kanun münasebetiyle

Söz Alanlar(22.2.1951): Adalet Bakanlığı 1951 yılı Bütçesi münasebetiyle

Söz Alanlar(25.2.1951): MEB, İÜ, İTÜ, AÜ ve Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü 1951 yılı bütçeleri münasebetiyle

Söz Alanlar(11.6.1951): Köylü kız çocuklarının ilk tahsil yaşı hakkında ve köy okulları ve enstitüleri teşkilat kanununun 13.maddesinin değiştirilmesine ve aynı kanuna bazı maddeler eklenmesine dair kanun teklifleri ve Milli Eğitim Komisyonu raporu münasebetiyle

Söz Alanlar(18.6.1951): Kör, Sağır ve Dilsizlerin Tahsil ve Terbiyeleri İle İlgili veya Münhasıran Bu Maluller Tarafından Kullanılan Malzeme Alet ve Cihazların Gümrük Resminden Muaf Tutulması Hakkındaki Kanun Münasebetiyle

Söz Alanlar(3.8.1951): Reşadiye'nin :Osmaniye mahallesinden Ali oğlu Cemal Küçük hakkındaki dilekçe Komisyonu kararı münasebetiyle

Söz Alanlar(2.2.1953): Milli Korunma Kanunu'nun kiraya taalluk eden maddelerinin tadili hakkındaki kanun münasebetiyle

Söz Alanlar(9.2.1953): Basın-Yayın ve Turizm Umum Müdürlüğü 1953 yılı bütçesi münasebetiyle

Söz Alanlar(8.7.1953): T.C Emekli Sandığı Kanunu'nun bazı maddelerinin değiştirilmesine dair kanun münasebetiyle

Söz Alanlar(14.12.1953):CHP'nin haksız iktisaplarının iadesi hakkındaki kanun münasebetiyle

Söz Alanlar(6.1.1954): T.C Emekli Sandığı Kanunu'na geçici bir madde eklenmesi hakkındaki kanun münasebetiyle

Söz Alanlar(20.1.1954): Köy Enstitüleri ile ilk öğretmen okullarının birleştirilmesi hakkındaki kanun münasebetiyle

Söz alanlar(7.2.1954): Hemşirelik Kanunu münasebetiyle

Söz Alanlar(25.2.1954): Nafia Vekâleti, Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğü, Karayolları Umum Müdürlüğü 1954 yılı bütçeleri münasebetiyle

X. DÖNEM (1954-1957)

NAZLI TLABAR (DP-İSTANBUL)

Teklif (24.2.1955): Türkiye'de Türk vatandaşlarına tahsis edilen sanat ve hizmetler hakkında

Demokrat Parti Döneminde TBMM'deki Kadın Milletvekilleri ve Meclisteki
Faaliyetleri (1950-1960)

Teklif(6.12.1954): T.C emekli Sandığı Kanunu'na muvakkat 2 madde eklenmesine dair

Teklif(26.3.1956): 2 arkadaşı ile birlikte bazı kisvelerin giyilemeyeceğine dair 2596 sayılı kanunun 5. Ve 6. Maddelerinin tadili hakkında

NURİYE PINAR (DP-İZMİR)

Teklif(23.1.1956): T.C emekli sandığı Kanunu'nun 32.maddesine bir fıkra eklenmesi ve 33.maddesinde değişiklik yapılması hakkında

Teklif(11.1.1956): Üniversiteler Kanunu'nun 38.maddesine bir fıkra ilavesi hakkında

Teklif(21.2.1957): Üniversiteler Kanunu'nun 24.maddesinin tadili hakkında

Önerge(7.6.1957): 2 arkadaşı ile birlikte Pakistan Parlamento Heyetinin Türkiye'yi ziyaretleri vesilesiyle TBMM'nin Pakistan Milli Meclisine sevgilerinin iblağına dair

ALİYE TİMUÇİN COŞKUN (DP-ANKARA)

Teklif(9.5.1955): Korunmaya muhtaç çocuklara yardım fonu kanun teklifi

Teklif(11.7.1956): Mesleki ve teknik öğretim okullarında 30 liradan dun maaşla vazifeye başlatılan öğretmenlerin intibakları hakkında

Teklif(23.12.1955): Korunmaya muhtaç çocuklar hakkındaki 5387 sayılı kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesine dair

Teklif(1.2.1956): Köy Enstitüleri'nden mezun öğretmen ve sağlık memurlarının maaşlarının intibakına dair

Önerge(21.12.1955): Korunmaya muhtaç çocuklar hakkındaki kanun teklifinin geri verilmesine dair

Söz Alanlar(21.2.1955): Devlet Meteoroloji İşleri Umum Müdürlüğü 1955 yılı bütçesi münasebetiyle

Söz Alanlar(23.2.1955): Maarif Vekaleti, AÜ, İÜ, İTÜ ve Beden Terbiyesi Umum müdürlüğü 1955 yılı bütçeleri münasebetiyle

Söz Alanlar(26.2.1957): Maarif Vekaleti, AÜ, İÜ, İTÜ ve Beden Terbiyesi Umum müdürlüğü 1957 yılı bütçeleri münasebetiyle

EDİBE SAYAR (DP-ZONGULDAK)

Teklif(9.2.1955): Neşir yoluyla ve radyo ile işlenecek bazı cürümler hakkındaki 6334 sayılı kanunun 1.maddesinin 3.fikrasının tadili hakkında

Teklif(6.4.1955): Basın Kanunu'nun 33.maddesinin değiştirilmesi hakkında

Teklif(26.3.1956): Eczacılar ve eczaneler hakkındaki 6197 sayılı Kanunun 36. Ve 37. Maddelerinin değiştirilmesine dair

Teklif(27.2.1957): Hususi otomobillerden vergi alınması ve bu suretle temin edilen meblağın Çocuk Esirgeme Kurumu'na devri hakkında

Teklif(15.5.1957): Tababet ve şuaabatı sanatlarının tarıcı icrasına dair 1219 sayılı kanuna ek kanun teklifi

Söz Alanlar(16.2.1955): Kadın ve çocuklara karşı yapılan muhtelif tecavüz hadiselerine dair gazetelerde çıkan havadisler hakkındaki suali münasebetiyle

Söz Alanlar(11.4.1955):Neşir yoluyla ve radyo ile işlenecek bazı cürümler hakkındaki 6334 sayılı kanunun 1.maddesinin 3.fıkrasının tadili hakkındaki kanun teklifinin geri verilmesine dair takriri münasebetiyle

Söz Alanlar(27.4.1955): 5680 sayılı kanunun 33.maddesinin tadiline dair olan kanun münasebetiyle

Söz Alanlar(15.5.1957): Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkındaki Kanun münasebetiyle

XI. DÖNEM(1957-1960)

NAZLI TLABAR (DP-İSTANBUL)

Söz Alanlar (25.2.1960): Hariciye Vekaleti 1960 yılı bütçesi münasebetiyle

NURİYE PINAR (DP-İZMİR)

Teklif(20.12.1957): T.C emekli sandığı Kanunu'nun 32. Ve 33.maddelerine fıkra ilavesi hakkında

Teklif(20.12.1957): Üniversiteler Kanunu'nun 24.maddesinin tadili hakkında

Teklif(7.1.1959): Üniversiteler Kanunu'nun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkında

Söz Alanlar(5.5.1958): İmar ve İskan Vekaleti kuruluş ve vazifeleri hakkındaki kanun münasebetiyle

Söz Alanlar(12.6.1959): Sosyal Hizmetler Enstitüsü kurulmasına dair kanun münasebetiyle

Demokrat Parti Döneminde TBMM'deki Kadın Milletvekilleri ve Meclisteki Faaliyetleri (1950-1960)

PERİHAN ARIBURUN (DP-İZMİR)

Söz Alanlar(8.6.1959): 5434 sayılı T.C Emekli Sandığı Kanunu'nun 40.maddesine bir F fıkrası eklenmesine dair kanun münasebetiyle

Söz Alanlar(25.4.1960): T.C Turizm Bankası Kanunu münasebetiyle

HİLAL ÜLMAN (DP-BURSA)

Teklif(5.2.1960): 2 arkadaşı ile birlikte 5545 sayılı Milletvekili Seçim Kanunu'nun 40. Ve 41.maddelerinin değiştirilmesi hakkında

Teklif(8.2.1960): 5423 sayılı Esnaf Vergi Kanunu'nun kaldırılması ve 5421 sayılı Kanunun bazı maddelerinin tadili ve bazı maddelerine fıkralar ilavesi hakkındaki 6582 sayılı kanunun maddelerinin tadili ve bu kanuna bazı hükümler ilavesine mütedair 6838 sayılı kanunun 2.maddesinin 7 numaralı bendinin tadili hakkında

Söz Alanlar(26.2.1958): Maarif Vekaleti, AÜ, İÜ, İTÜ ve Beden Terbiyesi Umum Müdürlüğü 1957 yılı bütçeleri münasebetiyle

Söz Alanlar(25.6.1958):3407 sayılı kanunun 3.maddesinin 1.fıkrasının değiştirilmesi hakkındaki kanun münasebetiyle

Söz Alanlar(12.12.1958): Öğretmenlerin okullarda ve özel öğrenci yurtlarında, ek vazife deruhde edebilmeleri hakkındaki kanun münasebetiyle

Söz Alanlar(8.6.1959): Maarif Vekâleti kuruluş kadroları hakkındaki 4962 sayılı Kanuna bağlı cetvellere (Yüksek İslam Enstitüleri) için kadro eklenmesine dair kanun münasebetiyle

Söz Alanlar(25.2.1960):Maarif Vekaleti, AÜ, İÜ, İTÜ, EÜ ve Beden Terbiyesi Umum Müdürlüğü 1960 yılı bütçeleri münasebetiyle

NECLA TEKİNEL (DP-İSTANBUL)

Söz Alanlar(24.2.1960): Adliye Vekaleti 1960 yılı bütçesi münasebetiyle

AYŞE GÜNEL(DP-İSTANBUL)

Söz Alanlar(25.2.1960): Maliye Vekâleti 1960 yılı bütçesi münasebetiyle

PİRAYE LEVENT (DP-AYDIN)

TBMM'de yazılı ve sözlü faaliyeti görülmemiştir.

UBEYDE ELLİ (CHP-ANKARA)

Teklif(14.4.1958): 14 arkadaşı ile birlikte 1757 sayılı Kanuna ek 5142 sayılı Kanunun 6478 numaralı Kanunla değiştirilen 1.maddesine bir fıkra eklenmesine dair

Filiz Çolak

Önerge(5.2.1960): 3 arkadaşı ile birlikte 5545 sayılı milletvekilleri Seçimi Kanunu'nun bazı maddelerinin tadiline dair Sivas mebusu Turhan Feyzioğlu ve 50 arkadaşının kanun teklifinin Muvakkat Encümene havalesi hakkında

Söz Alanlar(27.2.1960): Çalışma Vekaleti 1960 bütçesi münasebetiyle